



Curriculumul Inside-T

Împărtășirea cunoștințelor între generații pentru turismul sustenabil în zonele rurale

Erasmus+ 2019-1-PT01-KA202-061451

ACRONIMUL PROIECTULUI	INSIDE-T
DATA LIVRĂRII	25.06.2020
AUTORI	UNIVERSITATEA POLITEHNICA TIMIȘOARA AIDLEARN, CONSULTORIA EM RECURSOS HUMANOS
CONTRIBUTORI	BIOSPHERE PORTUGAL, CONFEDERAÇÃO DO TURISMO DE PORTUGAL, WESTBIC, KARUSKOSE OÜ
REZULTAT INTELECTUAL	O1
DISPONIBILITATEA LIVRABILELOR	PUBLIC



BIOSPHERE
Portugal



CONFEDERAÇÃO DO
TURISMO DE PORTUGAL



n



Sprejuzul Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru nicio utilizare care poate fi făcută a informațiilor conținute în aceasta.



Această publicație este licențiată în baza unei licențe internaționale Creative Commons Atribuire-Necomercial-NonDerivatives 4.0.

Conținut

Figuri și tabele	3
Abstract	4
1. Introducere	5
1.1 Cadru.....	5
1.2 Motivație.....	5
1.3 Metodologia de dezvoltare a Curriculumului	5
2. Recenzia literaturii de specialitate.....	7
2.1 Turism și turism sustenabil	7
2.1.1 Turism	7
2.1.2 Turism sustenabil.....	7
2.1.3 Impactul turismului asupra dezvoltării sustenabile.....	9
2.1.4 Turismul rural. Rolul zonei rurale în dezvoltarea turismului	10
2.2 Antreprenoriat în zonele rurale	14
2.2.1 Antreprenoriat și antreprenoriat rural	14
2.2.2 Provocări pentru antreprenorii din mediul rural	16
2.3 Învățare intergenerațională și educație antreprenorială intergenerațională.....	16
2.4 Concluzii.....	18
3. Raportul sondajului	20
4. Obiective de învățare.....	22
5. Abordări metodologice	23
6. Structura cursului	29
7. Activități de predare și învățare	31
8. Transfer de cunoștințe.....	37
Bibliografie.....	38
Anexa 1 - Chestionarul român	45



Figuri și tabele

Figura 1 Consumul intern de turism în țările OCDE selectate (pe tip de turism și produs) - 2018	7
Figura 2 Dezvoltarea cronologică a conceptului de turism sustenabil	8
Figura 3 Sustenabilitatea mediului pentru Obiectivele de Dezvoltare Sustenabilă din Agenda 2030	10
Figura 4 Model de dezvoltare sustenabilă a turismului (Sursa: Moseñe, Patiño (2011), Turismul rural: o alternativă sustenabilă)	13
Figura 5 Modul de învățare mixtă Inside-T.....	28
Tabela 1 Durata totală a cursului Inside-T.....	27

Abstract

Curriculumul Inside-T este un document metodologic care ghidează activitățile proiectului și sprijină dezvoltarea principalelor rezultate. În contextul pandemiei de COVID-19, curriculum-ul este chiar mai relevant și mai important pentru dezvoltarea turismului sustenabil în zonele rurale, într-un mod care promovează solidaritatea și împărtășirea cunoștințelor între generații. Curriculumul Inside-T include o introducere care reia ideile principale ale proiectului, urmată de o analiză extinsă a literaturii despre turism și turism sustenabil, antreprenoriat în zonele rurale, învățarea intergenerațională și educația antreprenorială. Partea metodologică a documentului, bazată pe rezultatele sondajului transnațional și ghidată de obiectivele de învățare, include o abordare curriculară inovatoare cu privire la modul de dezvoltare a turismului sustenabil în zonele rurale, dintr-o perspectivă de învățare intergenerațională. Curriculumul, dezvoltat într-un mod care facilitează utilizarea creativă și eficientă a noilor tehnologii de informare și comunicare, este cu adevărat relevant și pentru tinerii șomeri, ajutându-i să creeze noi afaceri și să se adapteze la circumstanțele actuale ale pandemiei. Turismul din zonele rurale, puternic afectat de izolare, colaps economic și distanțare socială, trebuie să găsească noi modalități de a se reinventa. Speranța noastră este că Curriculumul Inside-T va ajuta în acest proces și va oferi noi soluții și perspective.



1. Introducere

Curriculumul Inside-T este un document metodologic care încadrează și ghidează dezvoltarea următoarelor rezultate ale proiectului: Bune practici multimedia (O2), Curs (O3), E-instrumente (O4) și Platformă (O5), activități ale proiectului Inside-T.

Curriculumul s-a bazat pe cercetări transnaționale privind învățarea intergenerațională, sustenabilitatea turismului, zonele rurale și pe identificarea provocărilor cu care se confruntă tinerii șomeri pentru a-și genera propriile locuri de muncă. O mai bună înțelegere a problemelor asociate a fost realizată prin revizuirea literaturii de specialitate, ceea ce a permis identificarea și integrarea intrărilor utile pentru o mai bună desfășurare a proiectului.

1.1 Cadru

Mari părți ale teritoriului european sunt zone rurale și încă aproximativ 30% din populația continentului trăiește în aceste locații. Zonele rurale, în special în locații îndepărtate, se confruntă în continuare cu diverse provocări economice și demografice. Îmbătrânirea și migrația sunt preocupări serioase care conduc la deteriorarea mediului operațional al comunității de afaceri. Lipsa forței de muncă (cantitative și calitative) poate descuraja investițiile. Noile afaceri locale, care sunt promovate de tineri șomeri adulți, de preferință femei, care profită de moștenirea activităților ancestrale și tradiționale, care adaugă inovație de marketing și care folosesc noile tehnologii, ar putea fi potențiale soluții în unele cazuri pentru această problemă a lipsei de oportunități locale de muncă adecvate.

1.2 Motivație

INSIDE-T își propune să promoveze învățarea intergenerațională și dezvoltarea competențelor profesionale la tinerii adulți și femeile șomere, pentru a îmbunătăți sustenabilitatea socială în turism în teritorii cu densitate scăzută de populație (zonele rurale). Aliniat cu aceasta, INSIDE-T dorește să distrugă convingerile sociale și economice negative asupra viitorului teritoriilor cu densitate scăzută de populație.

1.3 Metodologia de dezvoltare a Curriculumului

Abordarea dezvoltării curriculumului s-a bazat pe teoria lui L.D. Fink privind proiectarea integrată a cursurilor. Curriculumul trebuie să aibă o perspectivă triplă, concentrată pe: obiective de învățare, activități de evaluare (cu instrumente adecvate) și activități de învățare. În al doilea rând, curriculumul ar trebui să integreze aceste elemente la două niveluri fundamentale: funcțional și cronologic, ținând cont de factorii situaționali implicați în proiectele de antreprenariat intergenerațional. În cele din urmă, dezvoltarea curriculum-ului ar trebui să faciliteze un proces activ de învățare, inclusiv: obținerea de informații și idei, dialog reflexiv și experiență.

Aceste aspecte diferite au fost încorporate în mod constant în modurile de livrare a instruirii, inclusiv în unul mixt, a cărui flexibilitate va permite atingerea unui număr mai mare de potențiali cursanți, ținând cont de nevoile, preferințele și motivele acestora.

Apoi, de asemenea, abordarea teoriei socioculturale a lui L. Vygotsky ne-a inspirat să propunem un cadru curricular care încurajează învățarea socială, activitățile de colaborare bazate pe proiecte, mentorat și organizarea activităților de învățare atât offline, cât și online. Curriculumul integrează în mod creativ obiectivele de învățare, modurile de livrare a instruirii, informații despre platforma de e-



learning, activități de învățare și structura cursului. Structura cursului include informații suplimentare despre fiecare modul de curs. Curriculumul a fost conceput ținând cont de necesitatea flexibilității învățării, a accesibilității și a integrării.

Din punct de vedere metodologic, curriculumul prezintă:

- Complexitatea sustenabilității sociale în teritoriile rurale.
- Beneficiile ce pot fi obținute în mediul rural ca urmare a implementării practicilor de învățare intergenerațională care să-i determine pe tinerii șomeri să creeze afaceri care să păstreze cultura locală, aliind-o cu inovația și asigurând astfel o mai bună ofertă turistică.
- Cum este adaptat cursul la nevoile teritoriilor și ale tinerilor adulți.
- O abordare a oportunităților de rețea care pot apărea din orice inițiative de afaceri ce pot fi generate.



2. Recenzia literaturii de specialitate

2.1 Turism și turism sustenabil

2.1.1 Turism

Turismul este o activitate socială care implică o persoană sau un grup care plănuiește să călătorească și să rămână în afara mediului obișnuit pentru o perioadă de timp rezonabil de scurtă, în scopul satisfacerii nevoilor de petrecere a timpului liber, de afaceri sau de altă natură. Turismul a devenit o activitate populară la nivel mondial. El aduce cantități mari de venituri sub formă de plăți pentru bunuri și servicii și creează oportunități de angajare în industriile de servicii asociate turismului (UNWTO, 2010).

Industria turismului s-a extins semnificativ de la al Doilea Război Mondial, iar abordările industriei turismului și turismului sustenabil au fost diferite de-a lungul istoriei.

Deși industria turismului și-a accelerat creșterea în anii 1980, documentele care definesc dezvoltarea sustenabilă nu au legat dezvoltarea turismului de dezvoltarea sustenabilă. Astfel, „Raportul Brundtland” nu menționează deloc turism, în timp ce „Agenda 21” a făcut unele referiri la industria turismului. Termenul de „turism sustenabil” a apărut la începutul anilor 1990, promovat de academicieni, experți și organizații din industria turismului, care erau conștienți de impactul industriei turismului asupra mediului, creșterii economice și dezvoltării sociale (Weaver, 2006).

Predecesorul „turismului sustenabil” a fost conceptul de „turism verde”, care s-a concentrat mai mult pe probleme de mediu, dar nu a inclus componente sociale și economice. De la începutul anilor 1990, termenul „turism sustenabil” a fost folosit mai des, ceea ce „recunoaște importanța comunității gazdă, modul în care este tratat personalul și dorința de a maximiza beneficiile economice ale turismului pentru comunitatea gazdă” (Swarbrooke, 1999).

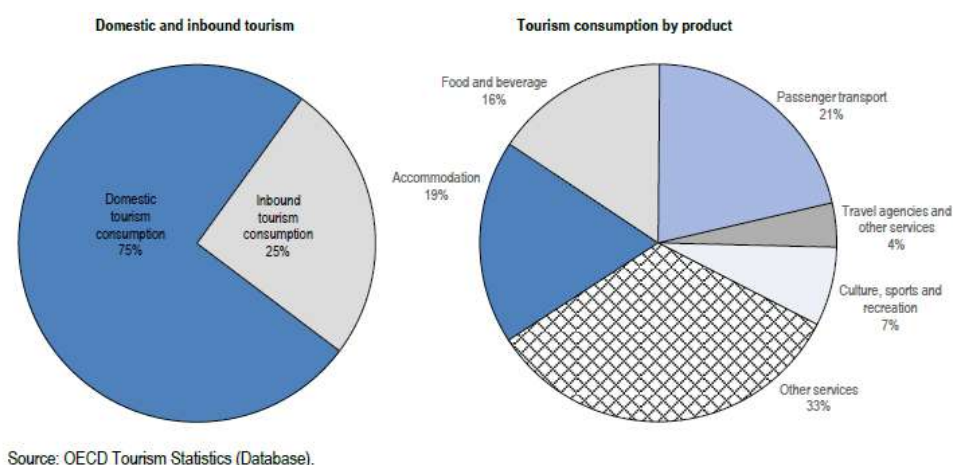


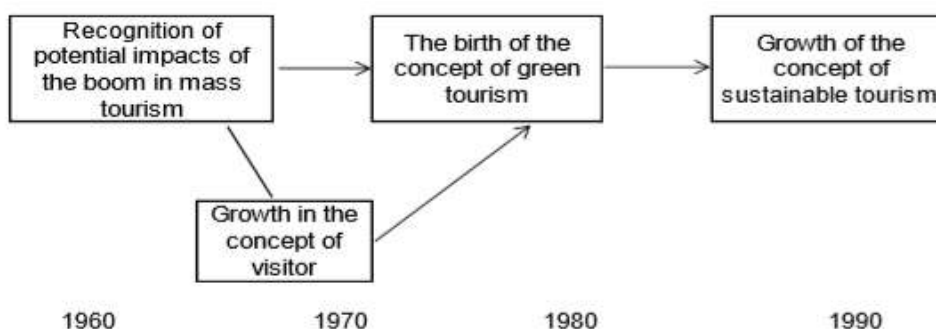
Figura 1 Consumul intern de turism în țările OCDE selectate (pe tip de turism și produs) - 2018

2.1.2 Turism sustenabil

„Turismul sustenabil este turismul care ține cont pe deplin de impactul său economic, social și de mediu, actual și viitor, abordând nevoile vizitatorilor, ale industriei, ale mediului și ale comunităților gazdă” (ONU – Organizația Mondială a Turismului UNWTO, 2005).

- Folosește în mod optim resursele de mediu, menținând procesele ecologice esențiale și contribuind la conservarea resurselor naturale și a biodiversității.
- Respectă autenticitatea socio-culturală a comunităților gazdă, conservă moștenirea culturală și valorile tradiționale și contribuie la înțelegerea și toleranța interculturală.
- Asigură operațiuni economice viabile, pe termen lung, oferă beneficii socio-economice tuturor părților interesate, care sunt distribuite în mod echitabil, asigură locuri de muncă stabile, oportunități de câștig de venit, servicii sociale comunităților gazdă și reduce sărăcia” (UNEP & WTO, 2005).

Turismul sustenabil este turismul care este viabil din punct de vedere economic, dar nu distruge resursele, de care va depinde viitorul turismului, în special mediul fizic și structura socială al economiei gazdă (Swarbrooke, 1999).



Source: Swarbrooke, 1999, p. 8

Figura 2 Dezvoltarea cronologică a conceptului de turism sustenabil

2017 a fost declarat Anul Internațional al Turismului Sustenabil pentru Dezvoltare, cu scopul de a sensibiliza toate părțile interesate (inclusiv turiștii) asupra impactului pozitiv al dezvoltării turismului sustenabil, precum și a contribuției sale la „Agenda 2030” și „Obiectivele de dezvoltare sustenabilă” (Națiunile Unite – Organizația Mondială a Turismului UNWTO, 2016).

Astfel, UNWTO (2016) a elaborat un plan de acțiune: un set de activități care promovează dezvoltarea turismului sustenabil, selecția părților interesate care le vor desfășura și a oferit o descriere a rapoartelor în care vor fi prezentate activitățile. Activitățile au fost împărțite în patru grupe:

- 1) „Propagandă și creșterea gradului de conștientizare” cu scopul de a crește gradul de conștientizare a părților interesate și a turiștilor cu privire la impactul pozitiv al dezvoltării turismului sustenabil prin organizarea de diferite evenimente precum conferințe, promoții media, competiții și expoziții.
- 2) „Crearea și diseminarea cunoștințelor” cu scopul de a crește cunoștințele părților interesate cu privire la impactul pozitiv al dezvoltării turismului sustenabil prin efectuarea de cercetări, furnizarea de instrucțiuni, lansarea de publicații, promovarea măsurării indicatorilor de turism sustenabil și încurajarea cooperării dintre turism și industriile din domeniul turismului.
- 3) „Elaborarea politicilor” în scopul prioritizării și promovării politicilor turistice care afectează în mod semnificativ dezvoltarea sustenabilă.



4) „Dezvoltarea capacităților și educație” cu scopul de a sprijini și promova activități educaționale care privesc dezvoltarea turismului sustenabil și includ principiile Agendei 2030, folosind diferite ateliere, instructaje și/sau modificarea programelor educaționale actuale (UNWTO, 2016) .

2.1.3 Impactul turismului asupra dezvoltării sustenabile

Potrivit Raportului WTTC, în 2018 „contribuția directă a industriei turistice mondiale la PIB a fost de 2.750,7 miliarde USD (sau 3,2% din PIB), în timp ce contribuția totală a fost de 8.811,0 miliarde USD (10,4% din PIB). În 2018, industria turismului a susținut direct 122.891.000 de locuri de muncă (3,8% din totalul angajaților), în timp ce contribuția totală la ocuparea forței de muncă, inclusiv locurile de muncă susținute indirect de industrie, a fost de 318.811.000 de locuri de muncă (10% din totalul angajaților). Exporturile vizitatorilor au generat 1.643,2 miliarde USD (6,5% din totalul exporturilor), în timp ce investițiile s-au ridicat la 940,9 miliarde USD (4,4% din totalul investițiilor)” (WTTC, 2019).

Prognozele pentru viitor prevăd o creștere în continuare în toate segmentele. Cifrele menționate mai sus indică importanța uriașă a industriei turismului pentru economia globală, în special impactul său indirect, care a fost de 3 ori mai mare decât impactul său direct în 2018. Acest lucru nu face decât să confirme interconectarea și interdependența puternică a turismului de alte industrii.

În 2013, Comisia Europeană a creat Sistemul European de Indicatori ai Turismului (ETIS) care reprezintă un instrument eficient de management pentru monitorizarea și măsurarea turismului sustenabil pentru o anumită destinație. Setul de instrumente ETIS este un sistem în șapte pași care oferă un proces de măsurare a sustenabilității. Cei șapte pași sunt: „(1) creșterea gradului de conștientizare în rândul părților interesate, (2) crearea unui profil de destinație, (3) formarea unui grup de lucru al părților interesate cu toți reprezentanții relevanți, (4) stabilirea rolurilor și a responsabilităților, (5) colectarea datelor, (6) analiza rezultatelor și (7) definirea unei strategii și care să permită dezvoltarea continuă și îmbunătățirea continuă” (Comisia Europeană, 2016).

Anul 2015 a fost o piatră de hotar pentru dezvoltarea globală, deoarece guvernele au adoptat Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, împreună cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD). Agenda ambițioasă stabilește un cadru global pentru a pune capăt sărăciei extreme, pentru a combate inegalitatea și injustiția și pentru a repara schimbările climatice până în 2030. Turismul are potențialul de a contribui, direct sau indirect, la toate obiectivele. În special, a fost inclus ca țintă în Obiectivele 8, 12 și 14 privind creșterea economică incluzivă și sustenabilă, consumul și producția sustenabile (CSP) și, respectiv, utilizarea sustenabilă a oceanelor și, respectiv, a resurselor marine.

- **Obiectivul 8** - *Promovarea creșterii economice susținute, incluzive și sustenabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a muncii decente pentru toți.* Turismul este una dintre forțele motrice ale creșterii economice globale și asigură în prezent 1 din 11 locuri de muncă în întreaga lume. Oferind acces la oportunități de muncă decentă în sectorul turismului, societatea – în special tinerii și femeile – poate beneficia de competențe sporite și dezvoltare profesională. Contribuția sectorului la crearea de locuri de muncă este recunoscută în Ținta 8.9: „Până în 2030, elaborează și implementează politici de promovare a turismului sustenabil, care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale”.
- **Obiectivul 12** - *Asigurarea modelelor de consum și producție sustenabile, accelerând trecerea globală către sustenabilitate.* Un sector turistic care adoptă practici de consum și producție sustenabile (SCP) poate juca un rol semnificativ în accelerarea trecerii globale către sustenabilitate. Pentru a face acest lucru, așa cum este stabilit în Ținta 12.b din Obiectivul 12, este imperativ să „dezvoltăm și să implementăm instrumente de monitorizare a impactului

dezvoltării sustenabile pentru turismul sustenabil, care creează locuri de muncă, promovează cultura și produsele locale”. Programul pentru turism sustenabil (STP) din Cadrul de programe pe 10 ani privind modelele de consum și producție sustenabile (10YFP) urmărește dezvoltarea unor astfel de practici SCP, inclusiv inițiative eficiente din punct de vedere al resurselor care au ca rezultat rezultate economice, sociale și de mediu îmbunătățite.

- **Obiectivul 14 - Conservarea și utilizarea sustenabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare sustenabilă.** Turismul de coastă și maritim, cele mai mari segmente ale turismului, în special pentru statele insulare mici, în curs de dezvoltare (SIDS), se bazează pe ecosisteme marine sănătoase. Dezvoltarea turismului trebuie să facă parte din managementul integrat al zonelor de coastă pentru a contribui la conservarea și prezervarea ecosistemelor marine fragile și pentru a servi drept vehicul pentru promovarea unei economii albastre, în conformitate cu Ținta 14.7: „până în 2030, creșterea beneficiilor economice pentru SIDS și LDC de la utilizarea durabilă a resurselor marine, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului”.



Figura 3 Sustenabilitatea mediului pentru Obiectivele de Dezvoltare Sustenabilă din Agenda 2030

2.1.4 Turismul rural. Rolul zonei rurale în dezvoltarea turismului

Consiliul Europei (citată în Demonja & Ružić, 2010) definește turismul rural ca fiind turismul care include toate activitățile turistice din zonele rurale, având principalele caracteristici ale unui mediu liniștit, lipsă de zgomot, natură prezervată, hrană ecologică produsă local, comunicarea cu gazdele și familiarizarea cu localnicii și cu obiceiurile acestora.

Turismul rural este situat în zonele rurale cu densitate scăzută a populației (mai puțin de 10.000 de locuitori pe așezare), spații deschise, așezări la scară mică și este strâns legat de agricultură. Este strâns legat de natură, moștenire naturală, societățile tradiționale și cultivarea obiceiurilor tradiționale. Caracterul tradițional al turismului rural implică familiile și locuitorii locali în creșterea lui lentă și



organică pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă. Turismul rural ar trebui să fie întotdeauna sustenabil, pentru a prezerva utilizarea resurselor naturale, pentru a conserva autenticitatea zonelor rurale și pentru a permite dezvoltarea pe termen lung (OECD, 1994).

Cele mai frecvente activități turistice în zonele rurale sunt drumețiile, alpinismul, ciclismul / ciclismul montan, explorarea naturii, raftingul, vizitarea parcurilor de aventură, pescuitul, vânătoarea, experimentarea obiceiurilor tradiționale și vizitarea atracțiilor culturale și istorice (OECD, 1994).

Potrivit Demonja & Ružić (2010), turismul rural apare sub diferite forme, dintre care agroturismul se desfășoară în fermele familiale, iar alte forme în afara fermelor familiale.

O formă specială de turism rural este agroturismul, care se desfășoară în fermele familiale sau în așa-numitele gospodării rurale. Activitatea principală în fermele familiale este agricultura (legumicultură/pomicultură, creșterea vitelor, apicultură, viticultură), în timp ce prestarea de servicii turistice (cazare, pregătire hrană) este o activitate secundară. Serviciile turistice din fermele familiale pot fi servicii de preparare a alimentelor și/sau servicii de cazare. (Demonja & Ružić, 2010).

Pe baza activităților din gospodăriile rurale, agroturismul cuprinde următoarele tipuri de turism la fermă:

- Turismul la ferme oferă activități pentru turiști în cadrul fermelor. Acestea includ activități care se desfășoară de obicei la ferme și care pot fi interesante pentru turiști, de exemplu: călărie, plimbare cu tractorul și tururi ale fermei.
- Vacanțele la fermă oferă turism de fermă cu posibilitatea de sejururi turistice, situație în care de obicei unele dintre clădirile fermei sunt transformate în spații de cazare. Aceasta apare de obicei ca cazare de tip B&B și include și activități turistice la fermă și în zona înconjurătoare.
- Găzduirea la fermă este asemănătoare vacanțelor la fermă, doar turiștii sunt mai incluși în viața de zi cu zi a gazdelor și în munca lor, astfel încât turiștii au posibilitatea de a participa la hrănirea vitelor, semănat și recoltare. În acest tip de agroturism, relația dintre turiști și gazde este mai puternică și mai aprofundată, astfel încât turiștii se pot identifica mai mult cu viața și tradiția rurală (Loverseed H., 2007).

Pe lângă agroturism, Demonja & Ružić (2010) diferențiază alte tipuri de turism, care se bazează în principal pe activități turistice din zonele rurale:

- Turismul rezidențial este o formă de petrecere a vacanțelor în zonele rurale în cabane de weekend, ai căror proprietari locuiesc în orașe mai mari. Aceste cabane pot fi închiriate și turiștilor, ceea ce reprezintă un potențial pentru dezvoltarea turismului rural în zonă.
- Turismul locurilor natale este asociat cu originile oamenilor care au părăsit zonele rurale și s-au mutat în orașe mai mari, dar totuși își petrec vacanțele în locurile natale și folosesc servicii turistice cum ar fi să mănânce în restaurantele locale și să participe la diferite evenimente/activități. Turismul sportiv și de recreere în zonele rurale se bazează în principal pe activități sportive precum drumeții, ciclism, schi, călărie, jocuri cu mingea în locuri de joacă special construite și pescuit. Deoarece călătoriile pentru activități sportive sunt un fenomen obișnuit, activitățile sportive organizate reprezintă un supliment excelent pentru creșterea ofertei turistice în destinațiile rurale.
- Turismul de aventură este un tip special de turism bazat pe recreere cu mult risc, emoție și adrenalină. Acesta include de obicei alpinism, trekking, ciclism montan, rafting, parapantă. Acest tip de turism necesită calificări fizice și psihice. Parcurile de aventură reprezintă o versiune mai

ușoară a turismului de aventură, constând într-o mulțime de activități cu „adrenalină” sub supravegherea personalului autorizat, și sunt destinate turiștilor cu condiții fizice medii.

- Turismul de sănătate este strâns legat de izvoarele cu apă termală, nămol terapeutic, zone montane și păduri, cu scopul de a îmbunătăți starea de sănătate a turiștilor și de a reduce stresul. Produsele și serviciile turistice sunt organizate de obicei în cadrul stațiunilor balneare, și sub supravegherea personalului medical.
- Turismul cultural este un tip de turism a cărui principală forță motrice este călătoria pentru a vizita monumente culturale, moștenirea istorică, muzee, galerii și evenimente culturale. Întrucât cultura este una dintre principalele premise pentru dezvoltarea acestui tip de turism, în zonele turistice rurale este foarte importantă familiarizarea turiștilor cu cultura locală, obiceiurile tradiționale și gazdele.
- Turismul religios este legat de vizitarea centrelor religioase locale, regionale, naționale sau internaționale și de pelerinaj, unde turiștii sunt de obicei motivați de religie. Turismul religios este, de asemenea, strâns legat de turismul cultural.
- Turismul de vânătoare este un turism specific zonelor rurale care se desfășoară în zone agricole, acvatice sau alte terenuri. Condițiile prealabile pentru zonele de vânătoare sunt caracteristicile geografice, hidrografice și climatice favorabile în care vânatul să aibă condiții bune de reproducere și creștere. Turismul piscicol este o formă specială de turism rural, care se desfășoară în zone cu apă, precum râuri și lacuri. Pentru a dezvolta turismul de pescuit, este necesar să se protejeze de poluare mediul, calitatea apei și să se asigure reproducerea netulburată a peștilor. Pe lângă un mediu curat, cu pește din belșug, dezvoltarea turismului piscicol necesită și cazare adecvată, precum și alte produse și servicii.
- Turismul gastronomic se bazează pe produse și servicii gastronomice, și este foarte important pentru turismul rural. Produsele și serviciile gastronomice din mediul rural trebuie să fie diversificate și specifice zonei sau regiunii locale și prezentate turiștilor într-un mod „de povestire”.
- Turismul vinicol este strâns legat de turismul gastronomic și necesită podgorii în zonele agricole. În zonele în care turismul vinicol este bine răspândit, turiștii se pot bucura de drumurile vinului, expozițiile de vinuri, degustarea de vinuri, explorarea cramelor și producția de vinuri.
- Turismul educațional în zonele rurale are ca scop educarea turiștilor despre caracteristicile zonelor rurale, agricultură, tradiție, experiența naturii, viața la țară, flora și fauna. Participanții la acest tip de turism sunt de obicei școlari și studenți.
- Turismul de camping este o formă de turism în care forma de cazare pentru turiști este campingul. Campingul din mediul rural este de obicei situat la o fermă de familie sau în apropierea atracțiilor naturale sau culturale.
- Turismul nautic folosește bărci, bărci cu vele și iahturi ca formă de cazare. În zonele rurale, turismul rural nautic are loc pe lacuri, râuri sau canale (Demonja & Ružić, 2010).

Dezvoltarea turismului rural are multe beneficii, deoarece acesta este responsabil pentru demararea multor activități economice și non-economice. Turismul rural stimulează producția de alimente ecologice și sănătoase, stimulează agricultura pe proprietățile mici, permite participarea activă a turiștilor la producția locală din fermele familiale și permite turiștilor să revină la valorile naturale și la cultura tradițională. Din ce în ce mai mulți oameni sunt interesați de turismul rural, care include toate formele de viață la țară: locuire, arhitectură, vegetație, faună sălbatică, natură prezervată și cultură tradițională. Turismul rural permite gospodăriilor familiale să-și îmbunătățească calitatea vieții, deoarece cuprinde o sursă suplimentară de venit (Demonja & Ružić, 2010).



Mai mult, dezvoltarea turismului rural are un impact pozitiv asupra ratei de ocupare a forței de muncă în comunitățile rurale. În zonele rurale mici, nedezvoltate, turismul rural are un impact pozitiv asupra diferitelor tipuri de industrii de servicii precum transportul, ospitalitatea, serviciile de vânzare cu amănuntul și îngrijirea medicală, în ceea ce privește menținerea și crearea de locuri de muncă, precum și diversificarea ofertelor de locuri de muncă.

Turismul rural asigură venituri suplimentare fermierilor, crește fluxurile de numerar, revigorează comunitățile mici și contribuie la împiedicarea populației de a părăsi zonele rurale. Turismul rural sprijină și fermele, prin creșterea cultivării și vânzării de produse agricole către turiști. În plus, turismul rural susține așezări mai mici, care sunt atractive pentru turiști, dar care, fără turiști, nu ar supraviețui, deoarece multe servicii necesită un număr mare de oameni pentru a fi viabile.

Un alt beneficiu al turismului rural este protecția și conservarea naturii și a peisajului, care include toate nivelurile de autorități (locale, regionale, naționale) în crearea unor norme și legislație care vizează protecția mediului. „Peisajul este de o importanță crucială pentru turismul rural, dar, în egală măsură, cooptarea vizitatorilor este vitală pentru industria conservării peisajului” (OECD, 1994). Turismul rural stimulează și evenimentele culturale, care de obicei nu au loc în mediul rural fără turism. În zonele fără teatre, teatre de operă și galerii, evenimentele culturale și expozițiile care hrănesc tradițiile unei locații sau regiuni îmbogățesc viața localnicilor, sprijină artiștii locali și extind oferta turistică a unei locații. În destinațiile rurale, artele și meșteșugurile locale sunt foarte importante în patrimoniul cultural al zonei și pot servi ca mijloc de atragere a noilor sosiri de turiști. Pe lângă patrimoniul cultural, turismul rural protejează patrimoniul istoric prin transformarea clădirilor vechi (biserici, castele, clădiri agricole) în atracții turistice, oferindu-le un nou scop și transformându-le în noi surse de venit (prin taxarea biletelor și a taxelor de intrare). Și, în sfârșit, dezvoltarea turismului în zonele rurale sporește rolul femeilor, care a fost destul de restrâns în trecut deoarece majoritatea activităților rurale erau activități masculine (agricultura, silvicultură și minerit) (OCDE, 1994).

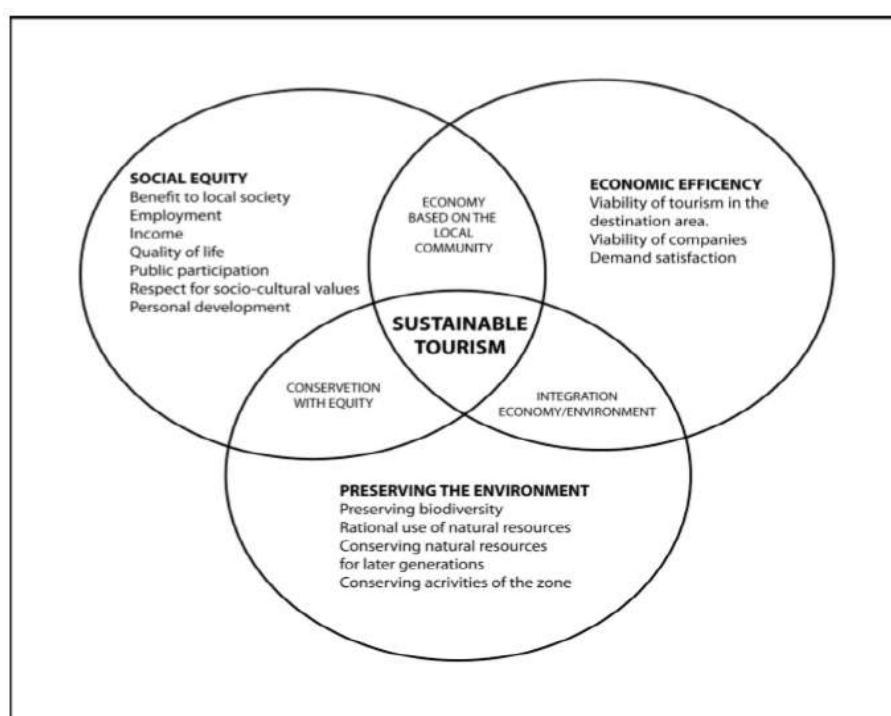


Figura 4 Model de dezvoltare sustenabilă a turismului (Sursa: Moseñe, Patiño (2011), Turismul rural: o alternativă sustenabilă)

Unul dintre cele mai importante obiective ale dezvoltării turismului sustenabil ar trebui să fie reducerea la minimum a efectelor negative. Acest scop nu poate fi atins doar prin menținerea unor proceduri de transport „prietenoase” cu mediul și prin transformarea mijloacelor de transport existente care să afecteze cât mai puțin mediul. Turiștii trebuie să fie conștienți de problemele și constrângerile destinațiilor turistice. Prin urmare, aceștia trebuie să solicite informații de la operatorii de turism, pentru a adopta un comportament adecvat și pentru a minimiza orice posibil impact al activităților lor asupra mediului în timpul șederii lor.

Dezvoltarea sustenabilă și responsabilă a turismului rural este de nerealizat fără aplicarea gândirii ecologice. În consecință, ecologia turismului ajută în mod natural la dezvoltarea turismului zonelor rurale pe baza resurselor naturale, sociale și culturale locale. Cu toate acestea, este de asemenea o așteptare ca actorii sistemului, adică turiștii, să continue o practică activă și sustenabilă, în mod responsabil.

2.2 Antreprenoriat în zonele rurale

2.2.1 Antreprenoriat și antreprenoriat rural

OCDE consideră că regiunile rurale tind să fie medii provocatoare pentru promovarea antreprenoriatului. Seriozitatea acestor provocări variază în mod evident de la o regiune la alta, dar principalele obstacole derivă din numărul mic și densitatea scăzută a populației comunităților rurale, din compoziția lor socială și economică și din natura legăturilor interne și externe. Furnizarea sprijinului public tinde să fie mai fragmentată, iar accesul la bănci, spații adecvate, acces la internet de mare viteză și consultanță tehnică de specialitate este mai dificil. Activitatea de rețea între antreprenori este limitată sau se concentrează pe activitățile agricole. Aceasta din urmă rezultă adesea din tendința ca economiile rurale să fie mai puțin diversificate decât cele urbane. În consecință, forța de muncă tinde să sufere de niveluri scăzute de calificare, diversitate scăzută a competențelor și o nepotrivire structurală pe piața locală a muncii, cauzată și de migrația către exterior a tinerilor, a profesioniștilor și a persoanelor bine educate.

Experiența din alte țări OCDE demonstrează că un factor crucial pentru succesul programelor de dezvoltare a antreprenoriatului constă în a convinge fermierii sau lucrătorii dependenți din industria agricolă de capacitatea lor de a deveni antreprenori, în aspectul de a valorifica eforturi noi și profitabile prin promovarea de noi inițiative și fără a ezita să-și asume riscuri. Fermierii tind să fie un grup atractiv pentru activitățile antreprenoriale deoarece, prin conducerea fermei lor, aceștia au dobândit deja o serie de abilități necesare pentru a gestiona cu succes o afacere. Cu toate acestea, modernizarea și diversificarea activităților antreprenoriale efective nu este adesea printre primele gânduri ale unui antreprenor agricol.

O dezvoltare ulterioară a activității antreprenoriale și a dezvoltării economice ar putea fi împiedicată de provocările demografice generate de îmbătrânirea populației și de o migrație continuă a tinerilor și a persoanelor calificate. Este important ca noi oportunități pentru zonele rurale - cum ar fi cererea crescută de plăceri rurale din partea locuitorilor din mediul urban, resurse neutilizate pentru dezvoltarea economică printr-o industrie agricolă diversificată, interesul crescând pentru turismul rural și înființarea firmelor care selectează zonele rurale ca noi locații de afaceri – sunt recunoscute de politică și transpuse în acțiuni. Începerea propriei afaceri este, totuși, doar în foarte puține cazuri o alternativă la o migrare în altă parte, cu oportunități mai bune de angajare. Migrația poate fi temporară, iar politica poate influența acest lucru. Adesea, migranții ar dori să se întoarcă după o anumită perioadă pentru a folosi abilitățile și experiențele nou dobândite. Furnizarea condițiilor-cadru potrivite pentru începerea propriei afaceri,



pentru ciclul de activitate al afacerilor sau potrivirea cu nevoile întreprinderilor de forță de muncă calificată și înalt calificată sunt abordări bine pilotate, dezvoltate în diverse regiuni OCDE.

În timpul Atelierului de Reînnoire Generațională organizat de REDR (Rețeaua Europeană pentru Dezvoltare Rurală) în 2017, reînnoirea generațională în agricultură a fost considerată crucială pentru supraviețuirea, continuitatea și prosperitatea viitoare a industriei agricole europene și pentru sustenabilitatea în sens larg a comunităților rurale. În 2017, Comisia UE a estimat că doar 5,6% din toate fermele europene erau conduse de fermieri cu vârsta sub 35 de ani și peste 31% din toți fermierii din UE au peste 65 de ani. Numărul persoanelor angajate în agricultură a scăzut cu 11,5% din 2010 până în 2013. Lipsa fermierilor tineri, progresiști, ridică îngrijorări cu privire la realizarea politicilor UE de inovare agricolă sau la creșterea cererii de alimente. Conform unui recent raport al grupului de focus al Parteneriatului european pentru inovare pentru agricultură (EIP-AGRI), accesul la pământ, capitalul, forța de muncă și piețele sunt probleme fundamentale care împiedică noii intrați în agricultură.

Potrivit Rețelei Europene pentru Dezvoltare Rurală (REDR), antreprenorii rurali sunt esențiali pentru durabilitatea și dezvoltarea Europei rurale. Elemente cheie care fac zonele rurale mai atractive pentru tineri:

- O calitate sustenabilă a vieții, inclusiv legături cu comunitatea și posibilitatea de a se bucura de ceva timp în afara fermei (de exemplu, La Tournerie);
- Rolul tehnologiei de a sprijini transferul de cunoștințe între generații, în special în contextul pandemiei de COVID-19 (de exemplu, Agricolus);
- Autenticitatea experienței oferite (de exemplu Mid Ireland Adventures);
- Importanța legăturii educației în agricultură cu piața muncii;
- Rolul produselor locale ca parte a atractivității unei zone.

Reînnoirea generațională necesită o reflecție mai largă și colectivă asupra modului de a face zonele rurale mai vibrante. Acesta este un proces pozitiv în care oportunitățile de schimburi și de învățare reciprocă între părțile interesate din mediul rural din diferite state membre sunt cruciale. Consultarea părților interesate continuă să fie esențială pentru a se asigura că statele membre dezvoltă strategii naționale ambițioase pentru a sprijini reînnoirea generațională, care pot alimenta viitoarele planuri strategice.

Wortman (1990) a dezvoltat, de asemenea, o definiție interesantă a antreprenoriatului rural, ca fiind crearea unei noi organizații care introduce un nou produs, deservește sau creează o nouă piață sau utilizează o nouă tehnologie într-un mediu rural. Această definiție cuprinde elementele de inovare și de creație despre care se poate aștepta să afecteze comunitatea mai largă în cadrul căreia are loc activitatea antreprenorială. Se susține totuși, că, din cauza faptului că termenul rural și-a depășit utilitatea, cercetarea ar trebui să își orienteze atenția asupra teritoriilor din locații rurale și a grupurilor sociale marginalizate care trăiesc în locații rurale (Ray, 1999). În acest sens, un antreprenor rural este cineva care locuiește într-o locație rurală și diferența dintre el și un antreprenor urban poate fi găsită în efectele ruralității asupra procesului antreprenorial.

Sima, Bordanc, Sima (2015) consideră că sprijinirea și consolidarea antreprenoriatului și inovării reprezintă una dintre cele mai importante metode de abordare a problemelor economice din comunitățile rurale, concretizată sub forma organizațional-juridică a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri). Potrivit datelor prezentate de Direcția Generală Întreprinderi și Industrie a Comisiei Europene, în Uniunea Europeană există aproximativ 20 de milioane de IMM-uri, care asigură aproximativ 65 de

milioane de locuri de muncă. Majoritatea sunt microîntreprinderi, multe dintre ele situate în mediul rural, unde nivelul de trai și veniturile obținute sunt în prezent comparabile cu cele din mediul urban, iar profiturile din activitățile economice sunt apropiate de cele obținute în alte industrii (www.enrd.ec.europa.eu). Chiar dacă nu există o formulă universal aplicabilă pentru antreprenoriatul rural în diverse zone ale lumii și Europei, în țări cu diferite niveluri de dezvoltare economică și instituțională, pot fi identificate bune practici și abordări de succes ale antreprenoriatului. Una dintre activitățile dezvoltate de antreprenoriatul rural european este activitatea de turism. Aceasta are în vedere revigorarea economiei rurale locale și diversificarea conținutului conceptului de antreprenor, care a evoluat de la definirea unei atitudini socio-economice prioritare-primare, la o atitudine responsabilă în raport cu activitatea economică desfășurată, axată pe amortizarea investițiilor efectuate și pe realizarea profitului.

Potrivit lui Sima, Bordanc, Sima (2015), ceea ce este particular pentru antreprenoriatul în turism este specificul acestuia ca activitate economică terțiară, producător de servicii turistice, dedicată relaxării, odihnei, îmbunătățirii capacității de muncă, lărgirii orizontului cultural. Pentru spațiul rural se adaugă o serie de elemente particulare, precum: activitatea de turism este secundară activității agricole; cazarea și hrana sunt asigurate de membrii gospodăriei agricole; turistul (la cerere) se implică adesea în activitățile gospodăriei. Potențialul antreprenorial, ca sursă de creare de locuri de muncă și de creștere economică, reprezintă un subiect important pentru factorii de decizie. Cu toate acestea, nu există o formulă magică pentru a transforma economiile tradiționale urbane sau rurale în economii antreprenoriale, în care antreprenoriatul și inovația pot fi stimulate sistematic.

2.2.2 Provocări pentru antreprenorii din mediul rural

Studiul de cercetare realizat de aceiași autori a identificat diferite provocări pentru antreprenorii din mediul rural dar, în analiza contextului, principalele probleme identificate au fost următoarele:

- Succesul antreprenorilor rurali depinde de competența acestora, de abilitățile de management al afacerilor, de capacitatea de a fi creativi și de a-și asuma riscul de afaceri;
- Antreprenorii rurali, atât cei existenți, cât și cei potențiali, au nevoie de ajutor suplimentar pentru consolidarea și dezvoltarea afacerilor, deși dețin abilitățile necesare dezvoltării/inițierii afacerilor.
- Principalele grupuri țintă pentru consolidarea spiritului antreprenorial în mediul rural sunt următoarele: tineri, femei și mici fermieri care dețin ferme de subsistență și semi-subsistență;
- Sectoarele țintă pentru consolidarea antreprenoriatului rural sunt: agricultura, prelucrarea produselor agricole, serviciile de bază, turismul;
- Zona rurală favorizează apariția de noi întreprinderi, dar este un mediu antreprenorial vulnerabil, care depinde în egală măsură de factori externi (infrastructură locală, mediu social, economic, mediu cultural, tradiții, pandemii precum COVID-19 etc.) precum și de factori interni (capacitatea, aptitudinile și competența antreprenorului).

2.3 Învățare intergenerațională și educație antreprenorială intergenerațională

Există o conștientă colectivă că avem nevoie de o învățare constantă, de-a lungul vieții; Există, de asemenea, o conștientă colectivă că avem nevoie de o înțelegere semnificativă și de solidaritate între generații.

Educația este una dintre cele mai importante necesități pentru om, deoarece fără ea, orice om ar fi cu siguranță incomplet. A avea o educație benefică este un drept fundamental pentru toți copiii. În toate



societățile, școlile sunt locuri pentru educarea copiilor de vârstă apropiată. Astăzi, din cauza schimbărilor demografice, a îmbătrânirii și, în consecință, a duratei de viață mai lungi a ființelor umane, precum și a modificărilor în structura familiei, s-a creat un deficit de armonie și cooperare intergenerațională. Abordarea acestui decalaj dintre generații și a rolului important al persoanelor în vârstă în educația copiilor nu trebuie uitată. Separarea și contactul limitat între generații prezintă dezavantaje, inclusiv mai puțin sprijin pentru relații semnificative și creștere socială și emoțională, mai puține oportunități de învățare, înțelegere, dobândire de valori, înțelepciune și abilități pentru copii și tineri și pierderea oportunității de a iubi, sprijini și de a dobândi de noi competențe tehnologice pentru persoanele în vârstă.

Pe de altă parte, învățarea pe tot parcursul vieții creează oportunități pentru toate generațiile de a se angaja într-o regândire aprofundată, educație, învățare și muncă (nu neapărat locuri de muncă), care sporesc calitatea vieții. Transferul sistematic și interacțiunile de cunoștințe, abilități, competențe, înțelepciune, norme și valori între generații constituie învățarea intergenerațională.

Programele de învățare intergeneraționale sunt definite de Consorțiul Internațional și de Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) ca „vehicule sociale care creează schimburi intenționate și continue de resurse și învățare între generațiile mai în vârstă și cele mai tinere”.

Teoriile unor oameni precum Dewey, Vygotsky și Erikson susțin învățarea intergenerațională, acest program de învățare este o formă de învățare bazată pe servicii, iar originile sale provin din Programul pentru bunici adoptivi din 1963. Învățarea intergenerațională s-a dovedit a fi o strategie eficientă pentru diferite grupuri; oferă suport financiar, emoțional și social diverselor generații și are o aplicabilitate globală. Oportunitățile de contact și de comunicare între generații le permit adulților în vârstă să-i ajute pe ceilalți ascultând, reflectând și oferind sfaturi, provoacă un sentiment de identitate și ameliorează singurătatea, depresia sau anxietatea, îmbunătățesc bunăstarea, stima de sine și capacitatea cognitivă și creșterea contactului social pentru ei.

Educația antreprenorială intergenerațională ar trebui să devină un mijloc de a asigura accesul real al individului la oportunitățile de învățare, făcând posibilă conectarea proiectelor sale personale cu antreprenoriatul și inovarea, într-un dialog cu sistemul socio-economic. În lumina constatărilor efectuate, este absolut evident că, dacă vrem să facem ceva pentru a face tranziția într-o lume a muncii din ce în ce mai complexă mai ușoară pentru NEET (tinerii adulți care nu sunt în educație, angajare sau formare), este esențial ca educația antreprenorială intergenerațională să devină un model de învățare mai structurat, care vizează promovarea autonomiei, a creșterii personale și să asigurăm disponibilitatea informațiilor și a îndrumărilor de înaltă calitate în carieră. În acest fel, ar putea fi posibilă depășirea definiției capitalului uman (adică ideea că oamenii învață să devină mai productivi sau să învețe să se „adapte scopului” într-un sistem socio-economic) pentru a îmbrățișa perspectiva unei economii bazate pe oportunitatea de a interveni și de a transforma realitatea pe baza propriei agenții, adică puterea de a exprima propria identitate de-a lungul unui proiect de viață (Margiotta, 2013; Sen, 1999).

În centrul unei pregătiri eficiente pentru lumea muncii de astăzi se află conceptul de reziliență personală. Cum se poate dezvolta aceasta în rândul tinerilor? Seniorii care au trecut deja prin experiențe dificile trebuie să-i învețe pe NEET, că eșecul apare câteodată și cum să îi răspundă. Ei trebuie să fie sinceri cu privire la cât de grea este piața muncii și să înceapă să pregătească tinerii pentru a concura cu succes într-un mediu de lucru care va prezenta multe eșecuri și dezamăgiri, precum și oportunități enorme. Antreprenorii seniori sau foștii antreprenori au un know-how și o experiență prețioasă care poate face

mai ușor pentru antreprenorii fără experiență care se gândesc la un start-up să treacă prin procesul de pornire și de conducere a afacerii, decât dacă ar face astfel fără acest ajutor. Aceste cunoștințe reprezintă un capital intelectual european valoros.

Educația antreprenorială intergenerațională, în concluzie, constituie cheia redirecționării căilor de învățare prin proiectarea de noi arhitecturi de formare capabile să integreze diferitele generații și să definească noi modele pedagogice bazate pe acțiuni multidisciplinare, competențe și acțiuni generative (Costa, 2013).

Această abordare educațională ar trebui susținută de politici specifice care să se adreseze atât sectorului educațional, cât și pieței muncii, printr-o interacțiune sistematică între cele două sisteme, pentru a ajuta tranziția de la primul la al doilea și invers, favorizând și învățarea pe toată durata vieții și dezvoltarea unei perspective de solidaritate intergenerațională, în special în Italia, unde inegalitățile sociale și economice dintre vârstnici și tineri sunt în creștere în ultimii ani (OECD, 2017).

Antreprenorii seniori pot oferi tinerilor ceea ce le lipsește și de care au nevoie: conștientizarea valorii lor, asumarea riscurilor și seriozitatea. Pentru a încuraja o atitudine proactivă în rândul tinerilor, pare importantă întărirea legăturii dintre educație/formare prin educația antreprenorială intergenerațională, care devine mai eficientă cu cât suntem mai capabili să oferim tinerilor competențe care sunt direct utile în piața muncii și sunt în concordanță cu evoluția acesteia. Întrucât Uniunea Europeană nu își dezvoltă pe deplin potențialul antreprenorial și nu reușește să încurajeze suficienți oameni să devină antreprenori, ideea de a promova antreprenoriatul intergenerațional ar trebui luată în considerare cu seriozitate. Contribuția antreprenorilor mai în vârstă la economia locală ar trebui să pornească de la sectorul educațional și ar trebui să fie susținută și promovată de agenda de politici prin adăugarea unui subiect specific despre antreprenoriat în curricula studenților. Seniorii care se plâng de faptul că tinerii nu sunt pregătiți pentru muncă au posibilitatea să ajute la rezolvarea problemei, prin oferirea de experiență de muncă și furnizarea de cariere, ajutându-i să se familiarizeze cu practicile moderne de recrutare, demonstrând relevanța învățării, oferind exemple reale de învățare și, în cele din urmă, în reducerea decalajului tot mai mare dintre sala de clasă și locul de muncă. Educația antreprenorială intergenerațională, așadar, reprezintă o paradigmă de învățare privilegiată pentru a sprijini dialogul dintre lumea educației și lumea muncii, sporind relațiile și cooperarea. Mai mult decât orice altă formă de antreprenoriat, o abordare intergenerațională va crea nu numai locuri de muncă și creștere economică, ci (mai presus de toate) coeziune socială, înțelegere generațională și bunăstare pentru indivizi.

2.4 Concluzii

Potrivit OCDE, Turism, tendințe și politici 2020, există un angajament de politică durabil în multe țări de a utiliza turismul ca motor pentru dezvoltarea regională. Turismul poate fi un agent puternic de schimbare pozitivă în comunitățile în care oportunitățile de dezvoltare a altor sectoare economice s-ar putea să fie limitate. Asemenea abordări politice pot ajuta la răspândirea beneficiilor turismului departe de capitalele, destinațiile istorice și de zonele de coastă către zonele mai puțin dezvoltate, adesea rurale. Multe zone turistice rurale și deosebit de izolate, cu populații mai mici și niveluri mai scăzute de cerere de călătorie pe parcursul unui an, se confruntă cu provocări suplimentare sub forma unor servicii de



transport regulate limitate sau fără program, de la centrele urbane și în furnizarea și menținerea unor sisteme de transport sustenabile și fără întreruperi, care deservește atât localnici, cât și turiști. Îmbunătățirea coordonării între transport, turism și alte domenii conexe de politici, poate îmbunătăți mobilitatea vizitatorilor către și în interiorul destinațiilor, poate reduce blocajele, crește satisfacția vizitatorilor și poate ajuta la asigurarea viabilității economice a sistemelor de transport locale prin deservirea atât a rezidenților, cât și a turiștilor.

Rezultatele cercetărilor recente subliniază importanța utilizării adecvate a TIC pentru creșterea antreprenoriatului în zonele rurale. Mitchell și Clark (1999) iau în considerare adoptarea TIC de către firmele din zonele rurale și concluzionează că economiile rurale pot fi văzute cel mai bine ca având două niveluri, cel superior constând din firme orientate spre exterior cu utilizare intensivă a TIC, cu extensii extraregionale și, în multe cazuri, legături internaționale.

Proiectarea unui set adecvat de politici de turism rural ar trebui să implice extinderea selectivă a fluxurilor turistice pentru a atinge unul sau mai multe dintre următoarele obiective (Hall și Jenkins, 1998):

- a) Susținerea nivelurilor locale existente anterior de venituri, locuri de muncă și creșterea și generarea de noi surse de bogăție.
- b) Contribuția la plata costurilor de furnizare a infrastructurii economice și sociale (legate direct și indirect de activitățile și facilitățile de turism rural).
- c) Încurajarea dezvoltării sectoarelor/activităților primare și industriale la nivel local, precum și a altor servicii (legate direct de activitățile turistice sau nu).
- d) Contribuția la creșterea și diversificarea facilităților și serviciilor oferite localnicilor.
- e) Contribuția la prezervarea resurselor de mediu și culturale (în special atunci când sunt principalele obiective turistice pitorești/estetice).

Antreprenorii și antreprenoriatul motivează inovarea în afaceri și creșterea economică. Antreprenorii sunt esențiali în scăderea ratei șomajului a lucrătorilor calificați și necalificați. Industria turismului este una dintre industriile cheie pentru avansul economiei națiunii. Pentru a susține industria turismului, este necesar un sprijin guvernamental substanțial pe termen lung, procese extinse de instruire, cercetare și planificare. Succesul antreprenorialului duce la o creștere a societății și a mijloacelor de trai în termeni de câștig economic (Koh & Hatten, 2014).

3. Raportul sondajului

În perioada februarie-aprilie 2020 a fost realizat un sondaj online în toate țările partenere de proiect (Portugalia, Irlanda, Estonia și România), care a fost adresat organizațiilor situate în destinații turistice cu densitate redusă de populație. Sondajul a avut ca scop identificarea:

- Gradului de sustenabilitate socială în zonele rurale.
- Provocările cu care se confruntă tinerii adulți în generarea propriei afaceri.
- Cantitatea de patrimoniu și know-how antic care poate fi păstrat și existența persoanelor în vârstă care pot asigura transferul de know-how.
- Decalajele specifice de competențe legate de antreprenoriat.

Întrebați despre cele mai importante obiective ale unui curs online care vizează antreprenorii din mediul rural, peste 75% dintre respondenți au considerat următoarele abilități ca fiind importante sau foarte importante: publicitate, capacitatea de a accesa fonduri naționale și europene, creativitate, identificarea oportunităților, încredere în sine, stima de sine și rezolvarea problemelor, cu un accent special pe abilitățile de marketing (93%), management (86%) și competențele digitale (85%). Jumătate dintre respondenți au considerat comunicarea și cooperarea dintre generațiile mai tinere și cele mai în vârstă ca fiind importante sau foarte importante, ceea ce confirmă necesitatea proiectului nostru ca fiind o mare oportunitate de învățare intergenerațională.

Majoritatea respondenților preferă instrumentele de autoevaluare ca metode de evaluare în cadrul cursului care va fi dezvoltat prin proiectul Inside-T. De asemenea, jumătate dintre respondenți ar prefera gamificarea și simularea, ceea ce va face procesul de evaluare mai interesant.

Colaborarea intergenerațională este importantă pentru planificarea și demararea unei afaceri în mediul rural pentru mai mult de jumătate dintre respondenți. De menționat aici procentul de răspunsuri „nu știu” – 25%, ceea ce denotă poate lipsa de experiență a antreprenorilor rurali pe această temă, dar ne propunem ca până la finalul proiectului acest număr să devină mai mic.

La punctul 13 al sondajului (Q13) „Credeti că mentoringul intergenerațional ar putea fi util pentru dezvoltarea turismului sustenabil în mediile rurale”, majoritatea participanților au răspuns pozitiv (84%).

Rezultatele sugerează în primul rând că participanții sunt conștienți de potențialul învățării intergeneraționale în contextul educației adulților. În al doilea rând, ei înțeleg că mentoratul este o parte cheie a educației intergeneraționale, una care ar putea fi utilă pentru dezvoltarea turismului sustenabil în zonele rurale. Pe lângă mentorat, activitățile de mentorat electronic ar trebui, de asemenea, integrate în structura generală a curriculumului. Rezultatele din Q15 „Cum poate învățarea intergenerațională să îi împuternicească pe oameni pentru a păstra moștenirea culturală pentru noile generații?”, au subliniat că generațiile mai în vârstă pot:

- Contribuie cu informații precum obiceiuri și legende, informații care nu sunt acoperite de alte surse, iar acest lucru poate îmbogăți foarte mult moștenirea culturală (97%);
- Să-i învețe pe tineri metodele tradiționale de a conserva și repara proprietăți precum case, grădini și ateliere (92%);



- Să-i învețe pe tineri cum să pregătească, să producă sau să folosească obiecte tradiționale precum îmbrăcăminte, alimente, instrumente muzicale, unelte sau obiecte decorative, asigurându-le astfel sustenabilitatea (92%);
- Să colaborează cu tinerele generații pentru a folosi noi instrumente (electronice și internet), pentru a-și păstra moștenirea culturală.

De asemenea, răspunsurile au apreciat pozitiv capacitatea generațiilor mai în vârstă de a acționa ca modele (80%).

La Q16 „Cât de importantă este problema sustenabilității turismului pe termen lung pentru un antreprenor dintr-o zonă rurală?” participanții au fost de acord în mod covârșitor că este foarte importantă (79%). Procentul mare de răspunsuri este un indicator clar că participanții la sondaj înțeleg și apreciază pozitiv conceptul de sustenabilitate a turismului pe termen lung, în special în zonele rurale cu densitate scăzută de populație. În consecință, curriculumul Inside-T ar trebui să se concentreze pe sustenabilitatea turismului ca o problemă cheie în dezvoltarea afacerilor de succes, în activități educaționale care reunesc oameni din generații diferite.

Astfel, analizând sondajul transnațional realizat cu chestionar, se poate asuma că se confirmă principalele teme pe care se bazează acest proiect, precum și acțiunile strategice de întreprins și propunerea de desfășurare a cursului.

4. Obiective de învățare

Așa cum am evidențiat mai devreme, proiectul INSIDE-T își propune să promoveze învățarea intergenerațională și dezvoltarea competențelor profesionale la tinerii adulți (șomeri), în special femei, pentru a asigura sustenabilitatea socială în turism în teritoriile cu densitate scăzută de populație. Mai mult, INSIDE-T dorește să ajute la eliminarea convingerilor sociale și economice negative cu privire la viitorul teritoriilor cu densitate scăzută de populație.

Modulele și secțiunile manualului vor contribui la atingerea acestor obiective prin dezvoltarea de noi competențe axate pe următoarele aspecte:

1) Crearea de noi idei de afaceri prin valorificarea moștenirilor culturale ca factori pentru sustenabilitate socială în zonele rurale și creșterea competitivității în turism.

2) Utilizarea adecvată a mecanismelor de transfer de cunoștințe și împărtășire între generații.

3) Crearea de rețele și colaborarea pentru dezvoltarea inițiativelor de afaceri de turism sustenabil în zone cu densitate redusă de populație;

4) Utilizarea eficientă a tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) pentru a promova legăturile intergeneraționale prin învățarea intergenerațională în teritorii cu densitate scăzută de populație.

După finalizarea cursului Inside-T, participanții ar trebui să fie capabili să:

- Identifice beneficiile care pot fi obținute în zonele rurale din implementarea practicilor de învățare intergenerațională, care să-i determine pe tinerii șomeri să creeze afaceri care să păstreze cultura locală, aliind-o cu inovația și asigurând astfel o mai bună ofertă turistică;
- Identifice principalele caracteristici și instrumente care pot fi legate de turismul durabil și de modul în care acestea pot fi aplicate în mediile de învățare intergenerațională;
- Identifice nevoile teritoriilor, ale adulților șomeri și a modului de unificare a acestora, din perspectiva turismului sustenabil;
- Faciliteze crearea de rețele și utilizarea instrumentelor de rețea pentru a încuraja dezvoltarea turismului sustenabil în zonele cu densitate redusă de populație;
- Identifice și să utilizeze instrumente TIC, în special sistemele de management al învățării, comunitățile virtuale de învățare și rețelele sociale, care pot ajuta la dezvoltarea unor idei de afaceri inovatoare în domeniul turismului sustenabil;
- Identifice și să implementeze noi modalități de utilizare a potențialului metodelor de învățare intergenerațională și de mentorat electronic în turismul sustenabil.



5. Abordări metodologice

Abordarea metodologică a fost inspirată de cadrul curricular Sustain-T¹. Modelul a fost extins pentru diferite contexte pedagogice, axate pe utilizarea strategiilor de învățare intergenerațională în educația adulților. Secțiunea metodologică, utilizată pentru dezvoltarea întregului program de pregătire, se bazează pe mai multe modele teoretice, după cum urmează:

Teoria socioculturală a învățării

Teoria socioculturală a învățării își are rădăcinile în ideea că învățarea nu poate avea loc de la sine, independent de contextul social, ci este dependentă de mediu, în special de interacțiunile sociale dintre cursant și alte persoane. Conceptele cheie din această teorie sunt „Altul Mai Cunoscător” (MKO), Zona de Dezvoltare Proximală (ZPD) și eșafodaj. ZPD este definit de Vygotsky ca fiind „distanța dintre nivelul real de dezvoltare determinat de rezolvarea independentă a problemelor și nivelul de dezvoltare potențială determinat prin rezolvarea problemelor sub îndrumarea unui adult sau în colaborare cu colegi mai capabili” (Vygotsky, 1978²). În consecință, una dintre sarcinile principale ale profesorilor și formatorilor, ca MKO, este de a sprijini învățarea care constă în a ajuta elevii să structureze și să organizeze sarcinile pentru a atinge cu succes obiectivele de învățare. Învățarea elevilor este construită prin interacțiuni sociale (directe sau mediate de TIC), într-un spațiu în care mai mulți indivizi (de generații, culturi și niveluri de competență profesionale diferite) comunică și colaborează la construirea comunităților de învățare. Eșafodajul poate fi facilitat în special prin utilizarea strategiilor educaționale bazate pe TIC care includ (dar nu se limitează la) sisteme de management al învățării, comunități virtuale de învățare și e-mentorat/e-coaching.

Modelul integrat de proiectare a cursurilor

Pentru a atinge obiectivele proiectului și pentru a dezvolta proiectarea curriculumului, am folosit modelul integrat de proiectare a cursurilor (ICD). L. Dee Fink a propus modelul ICD concentrându-se pe cinci componente cheie: factori situaționali (prin efectuarea unei analize situaționale aprofundate), obiective de învățare (pentru care Fink a propus o taxonomie a învățării semnificative), activități de evaluare (prin utilizarea strategiilor evaluării educative), activități de învățare (care în contextul proiectului trebuie adaptate la nevoile cursanților adulți) și integrare (atât funcțională, cât și cronologică). Integrarea funcțională este alinierea obiectivelor de învățare cu activitățile de evaluare și de învățare. Integrarea cronologică este înțeleasă de Fink ca o interdependență dinamică a activităților. Pe de altă parte, taxonomia învățării semnificative include șase categorii majore: cunoștințe fundamentale, aplicare, integrare, dimensiune umană, îngrijire și învățare a modului de a învăța. Fink are o viziune holistică a învățării active, care are trei categorii principale de activități: obținerea de informații și idei, dialog reflexiv și experiență³.

¹ AidLearn, HR Consulting (2018). *Sustain-T Curriculum* (version 1.0 – July 2018) available at http://www.sustain-t.eu/uploads/O1_Curriculum_SustainT_FINAL_EN1.pdf, accessed on 20.03.2020

² Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

³ Fink, D.L. (2013). *Creating Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Materialul de învățare

Materialele de învățare se vor baza pe o paradigmă de învățare intergenerațională care este simultan centrată pe învățare, participativă și holistică. Participanții vor fi cufundați într-un mediu educațional care încurajează atât gândirea creativă, cât și gândirea critică, individualizarea educației, învățarea prin acțiune și învățarea colaborativă. Utilizarea consecventă a metodelor și tehnicilor bazate pe TIC va permite, de asemenea participanților să construiască punți între diferite culturi, să colaboreze în proiecte internaționale de învățare și să intre cu ușurință în activități de e-mentorat. Materialul de învățare va fi împărțit în două părți: prima axată pe conținut și a doua pe activități.

Prima parte va fi bazată pe conținut, menită să crească gradul de conștientizare față de provocările zonelor rurale și să ofere oportunități de a învăța din *bunele practici* în domeniu. Principalul material de învățare din prima parte, începând cu un instrument electronic de autoevaluare (în ansamblu și pe modul), va fi centrat pe module, care acoperă cele mai relevante subiecte și documentare, care vor fi folosite pentru a distruge stereotipurile (de ex. , oportunitățile există doar în orașe) și pentru a inspira noi povești de viață. Documentarele sunt o metodă excelentă de a pune în practică teoria lui Vygotsky și de a crea oportunități cursanților de a se inspira de la alți oameni de succes (care în contextul proiectului sunt cei mai cunoscuți), înainte de a începe propria călătorie educațională prin zona de dezvoltare proximală. Documentarele ar putea inspira, de asemenea, participanții să înțeleagă importanța mentoratului și e-mentoratului în procesul de construire a afacerilor de succes.

A doua parte va fi bazată pe activități, combinând instrumentele interactive oferite pe platformă - resursa colaborativă și laboratorul de creație, permițând participanților să genereze noi idei de afaceri, lucrând individual și/sau în colaborare, inclusiv sprijin de mentorat, în vederea unui plan de dezvoltare a afacerii de încredere.

Accentul va fi pus pe implementarea practică a ideilor de afaceri dintr-o gamă foarte diversă de întreprinderi de turism rural, accesibilitate și fezabilitate. Toate resursele puse la dispoziție ar trebui să creeze cele mai bune condiții pentru a inspira idei de afaceri și pentru a păstra tradițiile și moștenirea culturală.

Materialele ar trebui să fie, de asemenea, accesibile, bogate în conținut multimedia, potrivite nevoilor cursanților adulți și să încurajeze o abordare „pas cu pas” („ce să faci” și „cum să faci”). O atenție specială va fi acordată modalităților de utilizare a instrumentelor electronice în activități individuale și de grup.

Platforma

Sistemul virtual de management al învățării care va fi folosit ca platformă eLearning ar trebui să fie foarte accesibil pentru toți participanții. Platforma ar trebui să permită crearea de profiluri individualizate, utilizarea instrumentelor interactive și să încurajeze colaborarea între participanți.

Pe backend, platforma trebuie să fie foarte personalizabilă atât pentru grupuri, cât și pentru indivizi și să includă funcții avansate de securitate și confidențialitate. Un accent special va fi pus pe asigurarea protecției datelor pentru participanți, în conformitate cu Directiva privind securitatea rețelelor și a sistemelor informatice, Legea UE privind securitatea cibernetică și Regulamentul general privind



protecția datelor (GDPR). Un modul de statistică ar putea fi util și în înregistrarea dificultăților pe care participanții le au în înțelegerea anumitor subiecte, a numărului de ore înregistrate pe platformă, a rapoartelor de evaluare individuale și de grup etc.

Platforma va include o varietate de facilități de învățare și instrumente electronice: autoevaluare, manual de învățare, laborator de creație și rețea de resurse colaborative. Folosirea acestor instrumente, inspirarea din bune practici și dobândirea de noi cunoștințe sunt toate experiențe care pot fi dinamizate în viața participanților și pot inspira noi idei de afaceri în zonele rurale, conservând și prezervând moștenirea culturală și de mediu. Aceste instrumente vor fi integrate într-un mod care să faciliteze munca individuală și colaborativă, facilitată de un suport de mentorat. Prin urmare, se așteaptă ca cursanții să dezvolte idei de afaceri sustenabile, folosind instrumentele Inside-T:

Pasul 1 Implementarea *autoevaluării (în ansamblu, pe modul)* prin măsurarea nivelului de competențe antreprenoriale ale participanților. Instrumentul de autoevaluare ajută la autoanaliza potențialului antreprenorial și la stabilirea căilor de învățare, pentru a umple golurile identificate;

Pasul 2 Îmbunătățirea cunoștințelor și a competențelor prin implicarea în studiu și prin activitățile propuse în module, inspirându-se din bunele practici multimedia disponibile acolo;

Pasul 3 Implicarea în laboratorul de creație, sporindu-și performanța creativă și antreprenorială pentru a genera noi idei de afaceri, cu adevărat diferențiate pentru beneficiul zonei rurale și reducând decalajul de competențe prin folosirea resurselor disponibile;

Pasul 4 Imersarea în rețeaua de resurse colaborative, colectând date și primind sprijin din partea părților interesate relevante (mentori, experți, organisme locale, seniori, companii de turism, agenții de dezvoltare locală, consilii municipale și consilii parohiale), precum și schimb de experiență și cunoștințe, și anume privind inovarea, prezervarea patrimoniului cultural, dezvoltarea afacerilor, turismul rural, marketingul sau dezvoltarea zonelor rurale prin turism

Pasul 5 Selectarea în rețeaua de resurse colaborative a unui mentor care să sprijine dezvoltarea ideii de afaceri și a designului planului de afaceri, făcând mai fezabilă ideea de afaceri și folosind mai bine resursele locale.

Moduri de livrare a instruirii

Luând în considerare obiectivele proiectului, grupurile țintă directe și indirecte și rezultatele anticipate, este necesar ca modurile de livrare a instruirii să ofere cât mai multă flexibilitate. Experiențele de învățare ar trebui, de asemenea, adaptate nevoilor, preferințelor și motivațiilor cursanților. În consecință, cursul ar trebui să fie livrat în trei formate principale: învățare față în față, învățare autonomă și învățare mixtă:

- *Învățarea față în față* este forma tradițională de predare a cursurilor și, dacă este desfășurată în mod corespunzător, poate avea numeroase avantaje pentru cursanți, în special din punct de vedere al comunicării. Învățarea față în față poate folosi comunicarea nonverbală mai mult decât celelalte formate. De asemenea, poate ajuta la creșterea motivației cursanților și permite, în același timp, o monitorizare în timp real a rezultatelor învățării.

- *Învățarea autonomă* este unul dintre cele mai frecvent utilizate formate de furnizare de programe și cursuri în educația și formarea adulților. Garrison și colaboratorii săi⁴ au propus un model excelent de înțelegere a învățării autonome, centrat pe trei factori de bază: automanagement, automonitorizare și motivație. În consecință, o atenție specială ar trebui acordată mai multor aspecte precum: a) evaluarea nivelului de pregătire al participanților (automanagement, automonitorizare, motivație); b) dezvoltarea obiectivelor și a căilor de învățare individualizate; c) crearea unei rețele de sprijin pentru participanți este deosebit de importantă atunci când oamenii învață singuri, fără interacțiune directă cu instructorul. Caracteristicile de suport ar trebui să fie încorporate în sistemul de management al învățării, asigurând o experiență robustă de e-accesibilitate, adecvată pentru potențialii participanți cu nevoi speciale de educație; d) implicarea participanților folosind metode de învățare imersive, încurajând gândirea creativă și rezolvând probleme din viața reală; necesitatea de a angaja cursanții să participe și să colaboreze este deosebit de importantă în mediile virtuale de învățare, unde riscul abandonului școlar este relativ mare; e) încurajează utilizarea reflecției critice și a strategiilor de evaluare educativă.
- *Învățarea mixtă* este un format care combină atât avantajele învățării față în față, cât și ale învățării autonome. În acest context, Garrison și colaboratorii săi⁵ recomandă utilizarea comunităților de cercetare, unde experiența educațională este modelată de trei factori: prezența socială, prezența cognitivă și prezența profesorului. Comunitățile de cercetare ar putea fi integrate cu ușurință în sistemul de management al învățării și utilizate cu succes în eșafodajele experiențelor educaționale, pe baza teoriei socioculturale a lui Vygotsky.

Învățarea mixtă are avantaje clare față de celelalte moduri de livrare, cum ar fi: mai multă flexibilitate atât pentru educatori, cât și pentru cursanți (ceea ce este deosebit de relevant dacă luăm în considerare faptul că mulți oameni care vor urma cursul au un program foarte încărcat); predarea este, de asemenea, mai puțin costisitoare și economisește mai mult timp atât pentru cursanți, cât și pentru educatori; oferă o comunicare mai eficientă și mai eficientă între educatori, cursanți și alte părți interesate; oferă mai multe opțiuni pentru personalizarea experiențelor de învățare, în special pentru diferitele stiluri de învățare ale participanților; creează o legătură mai bună între diferitele spații de învățare, care pot fi accesate de pe o varietate de dispozitive electronice, prin internet.

În paginile următoare, această abordare va fi descrisă mai detaliat (în Figura 5), evidențiind interacțiunile modelului de învățare mixtă și durata componentelor modelului, cu o durată estimată de 80 de ore.

1. Autoevaluare inițială

Cursanții folosesc instrumentul de autoevaluare Inside-T pentru diagnoza generală inițială, judecând propria lor activitate pentru a îmbunătăți performanța, pe măsură ce identifică discrepanțe între performanța actuală și cea dorită (2 ore).

2. Atelierul 1: Introducere

Prezentarea cursului, a instrumentelor electronice și a conținutului de învățare al modulelor. Familiarizarea cu platforma / sistemul de management al învățării. Împărtășirea experiențelor, a motivelor și a așteptărilor. (4 ore).

3. Învățare la distanță: Modulele 1 – 4

⁴ Garrison, D.R. (1997). Self directed learning: Toward a comprehensive model, *Adult Education Quarterly*, 48 (1) 18-29.

⁵ Vaughan, N. D., Garrison, D. R., & Cleveland-Innes, M. (2013). *Teaching in blended learning environments: Creating and sustaining communities of inquiry*. Edmonton, AB: AU Press



Învățare independentă, la distanță, a primelor 4 module, studierea secțiunilor de învățare și desfășurarea activităților de învățare propuse, precum și a întrebărilor de autoevaluare pe modul (20 ore).

4. Atelierul 2: Brainstorming de idei de afaceri

Brainstormingul pentru idei de afaceri, bazat pe motive proprii, reflecții asupra bunelor practici și cunoștințe dobândite/aprofundate. Selectarea celor mai bune idei pentru proiectele de afaceri turistice, cuprinzând învățarea intergenerațională, conservarea culturală și a mediului în zonele rurale (4 ore).

5. Învățare la distanță: Modulele 5 – 6

Învățare independentă, la distanță, a ultimelor 2 module, studierea secțiunilor de învățare și desfășurarea activităților de învățare propuse, precum și a întrebărilor de autoevaluare *pe modul* (10 ore).

6. Designul planului de afaceri

Dezvoltarea unei idei de afaceri, stabilirea unui plan de afaceri cu obiective, pași, responsabilități și termene limită, susținut de laboratorul de creație și de instrumente de resurse colaborative în rețea (foruri deschise și private) (35 de ore).

7. Autoevaluare finală

Folosirea instrumentului de autoevaluare Inside-T pentru reflecția finală *generală* și identificarea țintelor și strategiilor de învățare ulterioare (corective), cursanții pot aplica pentru a-și îmbunătăți rezultatele. (1 oră).

8. Atelierul 3: Prezentarea planurilor de afaceri

Prezentarea de către cursanți a proiectelor individuale de afaceri și a planurilor aferente realizate. Evaluarea cursului (4 ore).

9. Urmare

Evaluarea impactului implementării planurilor de afaceri, la 6 luni de la terminarea cursului, pe baza unui sondaj prin chestionar online.

În rezumat, durata totală anticipată pentru curs este de 80 de ore, așa cum este detaliat în Tabelul 1:

Activitate	Durăță
1. Autoevaluare inițială (în general)	2h
2. Atelierul 1: Introducere	4h
3. Învățare la distanță: Modulele 1 – 4 (5 ore per modul)	20h
4. Atelierul 2: Brainstorming de idei de afaceri	4h
5. Învățare la distanță: Modulele 5 – 6 (5 ore pe modul)	10h
6. Designul planului de afaceri	35h
7. Autoevaluare finală (în general)	1h
8. Atelierul 3: Prezentarea planurilor de afaceri	4h
Total	80h

Tabela 1 Durata totală a cursului Inside-T

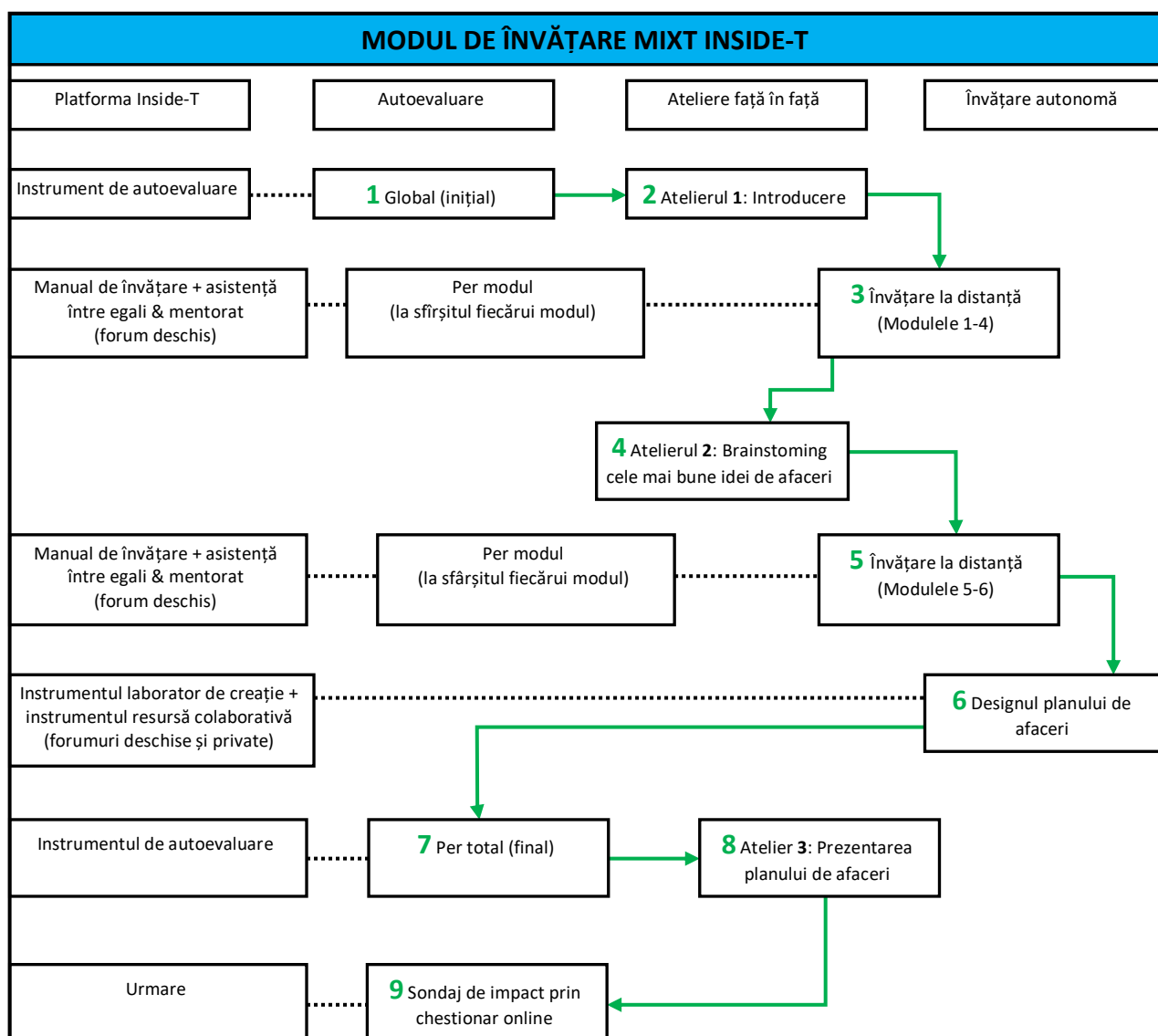


Figura 5 Modul de învățare mixtă Inside-T

Trebuie remarcat faptul că, deși parteneriatul consideră modul mixt drept cea mai eficientă modalitate de a obține rezultatele dorite ale învățării, structura recomandată poate fi adaptată cu ușurință pentru învățarea față în față sau pentru învățarea complet autonomă, în funcție de necesitățile specifice.

În primul rând, modulele, precum și elaborarea planului de afaceri trebuie să se facă personal, pe o modalitate față în față, iar în al doilea rând, atelierele vor trebui să se desfășoare virtual online, folosind Zoom sau un serviciu de conferințe video similar bazat pe cloud, totul în timp ce se desfășoară conversații live și se înregistrează acele sesiuni pentru a le vizualiza mai târziu.



6. Structura cursului

Cursul Inside-T include șase module, fiecare reprezentând o componentă de învățare autonomă. Fiecare modul va avea o structură similară, bazată pe EQF (Cadrul European al Calificărilor), care include a) o scurtă descriere (prezentarea modulului); b) obiectivele învățării; c) strategia de instruire; d) metode de evaluare; e) planificare; f) sugestii de învățare ulterioară; g) referințe; h) glosar.

Cursul este compus din 6 module, care vor fi împărțite în secțiuni.

M1 - Turism sustenabil: Nevoia de oportunități de angajare în zonele cu densitate scăzută de populație (AO/PT)

S1.1 Problemele sociale în zonele rurale (Agenda UE) cu potențial turistic și turism sustenabil

S1.2 Ocuparea forței de muncă și oportunități locale cu sprijinul antreprenoriatului

S1.3 Îmbunătățirea sustenabilității sociale în comunitățile locale prin afaceri de turism

M2 - Învățare intergenerațională și antreprenoriat (P4/IE)

S2.1 Căi de învățare intergenerațională către o societate durabilă în zonele rurale

S2.2 Antreprenoriatul intergenerațional: o modalitate de a combate șomajul

S2.3 Aprinderea antreprenoriatului intergenerațional

M3 - Mecanisme de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor (P5/EE)

S3.1 Împărtășirea și diseminarea cunoștințelor, oferind contribuții pentru rezolvarea problemelor

S3.2 Personalizare, codificare și arta de a împuternici povestirea

S3.3 Rețele și trasee turistice colaborative

M4 - Partajarea și discutarea documentarelor de bune practici (P1/PT)

S4.1. Motivații și provocări în demararea unei afaceri în mediul rural

S4.2. Narațiuni și strategii autobiografice pentru antreprenoriatul rural

S4.3 Învățare intergenerațională și antreprenoriat în zonele rurale și rolul sprijinului comunitar

S4.4. Conservarea culturii și a patrimoniului spre sustenabilitatea socială a turismului

M5 – Afaceri inovatoare în teritorii cu densitate scăzută de populație & conservarea patrimoniului cultural (P1/PT)

S5.1 Cultura și patrimoniul: noile oportunități de afaceri turistice care protejează patrimoniul cultural

S5.2 Gestionarea și promovarea noilor afaceri în zonele rurale

S5.3 Inovație în întreprinderile mici: instrumente de informare, comunicare și social media

M6 – Planul de afaceri: Abordare individuală și de mentorat (AO/PT, coautor P3/RO)

S6.1 Prezentare generală a instrumentelor electronice: laborator creativ și resursă de colaborare

S6.2 Facilitarea muncii individuale și de mentorat

S6.3 Dezvoltarea pas cu pas a planului de afaceri



7. Activități de predare și învățare

Modulul 1 - Turism sustenabil: Nevoia de oportunități de angajare în zonele cu densitate scăzută de populație	
Descriere (prezentare generală)	Secțiunea 1.1 Problemele sociale în zonele rurale (Agenda UE) cu potențial turistic și turism sustenabil Secțiunea 1.2 Ocuparea forței de muncă și oportunități locale cu sprijinul antreprenoriatului Secțiunea 1.3 Îmbunătățirea sustenabilității sociale în comunitățile locale prin afaceri de turism
Rezultatele învățării	Ca urmare a angajării cu materialele din acest modul, cursanții ar trebui să obțină următoarele competențe de învățare: Cunoștințe: învață ce este turismul sustenabil; înțeleg ce înseamnă capacitatea de angajare și problemele specifice pentru teritoriile cu densitate scăzută de populație; recunoasc care sunt reglementările privind turismul sustenabil la nivel european, național, regional și local și; caracteristicile și criteriile turismului sustenabil; analiza critică a care sunt cele mai eficiente modalități de integrare a standardelor de turism sustenabil la nivel de management. Abilități: capacitatea îmbunătățită de a identifica beneficiile turismului sustenabil în zonele cu densitate scăzută de populație; capacitatea îmbunătățită de a utiliza metode și instrumente specifice pentru a identifica nevoia de angajare în teritorii cu densitate scăzută de populație; Competențe: încurajarea bunelor practici în turismul sustenabil pentru dezvoltarea capacității de angajare în contextele specifice ale participanților; asumarea responsabilității pentru promovarea turismului sustenabil în teritoriile cu densitate scăzută de populație.
Strategia de învățare	Învățare autonomă prin citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis).
Instrument de evaluare	Autoevaluare pe modul
Planificare	Timp necesar pentru modul: 5 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Activități de învățare: 1,45 ore

Modulul 2 – Învățare intergenerațională și antreprenoriat	
Descriere (prezentare generală)	S2.1 Căi de învățare intergenerațională către o societate durabilă în zonele rurale; S2.2 Antreprenoriatul intergenerațional: o modalitate de a combate șomajul; S2.3 Aprinderea antreprenoriatului intergenerațional;
Rezultatele învățării	Ca rezultat al parcurgerii materialelor din acest modul, cursanții ar trebui să obțină următoarele rezultate ale învățării: Cunoștințe: învață ce este învățarea intergenerațională; care este relația dintre învățarea intergenerațională și societatea sustenabilă în teritoriile cu densitate scăzută de populație; ce este antreprenoriatul intergenerațional; Abilități: abilitate îmbunătățită de a identifica potențialul de învățare intergenerațională în antreprenoriat, pentru a încuraja sustenabilitatea în teritorii cu densitate scăzută de populație și pentru a combate șomajul. Competențe: dezvoltarea ideilor pentru proiecte de antreprenoriat intergenerațional în comun, adaptate pentru proiecte de turism sustenabil din zone cu densitate scăzută de populație; asumarea responsabilității de a implica oameni din toate generațiile în echipa de proiect;
Strategia de învățare	Învățare autonomă prin citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis).
Instrument de evaluare	Autoevaluare pe modul.
Planificare	Timp necesar pentru modul: 5 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Activități de învățare: 1,45 ore



Module 3 - Mecanisme de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor	
Descriere (prezentare generală)	S3.1 Împărtășirea și diseminarea cunoștințelor, oferind contribuții pentru rezolvarea problemelor; S3.2 Personalizare, codificare și arta de a împuternici povestirea; S3.3 Rețele și trasee turistice colaborative.
Rezultatele învățării	Ca urmare a parcurgerii materialelor din acest modul, cursanții trebuie să obțină următoarele rezultate ale învățării: Cunoștințe: află ce sunt mecanismele de transfer și schimb de cunoștințe în contextul unei afaceri de turism durabil; care sunt principalele mecanisme de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor; Abilități: abilități îmbunătățite de a utiliza și implementa mecanisme eficiente de transfer și de partajare a cunoștințelor între și în cadrul generațiilor; Competențe: adaptarea mecanismelor de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor pe condiții specifice legate de proiectele de turism sustenabil în zonele cu densitate scăzută de populație; asumarea responsabilității de a implica oameni din toate generațiile într-un proiect de echipă;
Strategia de învățare	Învățare autonomă prin citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis).
Instrument de evaluare	Autoevaluare pe modul.
Planificare	Timpu necesar pentru modul: 5 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Activități de învățare: 1,45 ore

Module 4 - Partajarea și discutarea documentarelor de bune practici	
Descriere (prezentare generală)	S4.1 Motivații și provocări în demararea unei afaceri în mediul rural S4.2 Narațiuni și strategii autobiografice pentru antreprenoriatul rural S4.3 Învățare intergenerațională și antreprenoriat în zonele rurale și rolul sprijinului comunitar S4.4 Conservarea culturii și a patrimoniului spre sustenabilitatea socială a turismului.
Rezultatele învățării	Ca urmare a parcurgerii materialelor din acest modul și a examinării documentarelor selectate privind bune practici (BPD), cursanții trebuie să obțină următoarele rezultate de învățare: <p>Cunoștințe: află ce sunt bunele practici și mecanismele de partajare în contextul unei afaceri de turism sustenabil; care sunt principalele mecanisme de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor;</p> <p>Abilități: capacitatea îmbunătățită de a identifica bunele practici și de a le evalua dintr-un punct de vedere critic; să utilizeze și să implementeze mecanisme eficiente de transfer și schimb de cunoștințe între și în cadrul generațiilor;</p> <p>Competențe: adaptarea mecanismelor de schimb de bune practici între și în cadrul generațiilor pe condiții specifice legate de proiectele de turism sustenabil în zone cu densitate scăzută de populație</p>
Strategia de învățare	Învățare autonomă prin vizionarea documentarelor de bune practici, citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis).
Instrument de evaluare	Autoevaluare pe modul
Planificare	Timp necesar pentru modul: 5 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Activități de învățare: 1,45 ore



Module 5 – Afaceri inovatoare în teritorii cu densitate scăzută de populație & conservarea patrimoniului cultural	
Descriere (prezentare generală)	U5.1 Cultura și patrimoniul: noile oportunități de afaceri turistice care protejează patrimoniul cultural U5.2 Gestionarea și promovarea noilor afaceri în zonele rurale U5.3 Inovație în întreprinderile mici: instrumente de informare, comunicare și social media
Rezultatele învățării	Ca urmare a parcurgerii materialelor din acest modul, cursanții trebuie să obțină următoarele rezultate ale învățării: Cunoștințe: află ce este patrimoniul cultural și cum să gestioneze și să promoveze o afacere în mediul rural; ce instrumente de informare, comunicare și social media pot fi utilizate; Abilități: abilități îmbunătățite de a elabora proiecte pentru noi afaceri (sau planuri de afaceri) în scopul promovării moștenirii culturale; abilitatea îmbunătățită de a utiliza instrumentele de social media pentru comunicare și marketing în afaceri; Competențe: crearea unui plan de afaceri pentru o idee de afaceri inovatoare; asumarea responsabilității de a implica oameni din toate generațiile într-un proiect;
Strategia de învățare	Învățare autonomă prin citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis).
Instrument de evaluare	Autoevaluare, pe modul.
Planificare	Timp necesar pentru modul: 5 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Activități de învățare: 1,45 ore

Module 6 - Planul de afaceri: Abordare individuală și de mentorat	
Descriere (prezentare generală)	U6.1. Prezentare generală a instrumentelor electronice: laborator creativ și resursă de colaborare U6.2. Facilitarea muncii individuale și de mentorat U6.3. Dezvoltarea pas cu pas a planului de afaceri
Rezultatele învățării	Ca urmare a parcurgerii materialelor din acest modul, cursanții trebuie să obțină următoarele rezultate ale învățării: Cunoștințe: Identificarea instrumentelor de pe platformă; recunoașterea modului în care pot fi utilizate instrumentele electronice; recunoașterea importanței instrumentelor electronice pentru a sprijini dezvoltarea parcursului individuale și de mentorat; selectarea instrumentelor și a funcțiilor acestora pentru contextul de învățare Abilități: Aplicarea instrumentelor electronice la dezvoltarea ideii de afaceri; aplicarea instrumentelor electronice la dezvoltarea planului de afaceri Competențe: crearea un plan de afaceri pentru o idee de afaceri inovatoare; asumarea responsabilității de a implica mentorii și părțile interesate în procesul de generare a ideilor.
Strategia de învățare	Învățare autodirijată prin citirea și studierea conținutului cursului și a resurselor complementare furnizate în materiale. Sprijin de la egal la egal și de mentorat pe platformă (forum deschis și privat).
Instrument de evaluare	Autoevaluare generală și pe modul.
Planificare	Timp necesar: 40 ore Conținut de învățare (autoînvățare): 3 ore Întrebări de autoevaluare: 15 minute Timp suplimentar (în funcție de cursanți) necesar pentru a finaliza activitățile de învățare și pentru a revizui sursele și linkurile complementare: 1 oră 45 de minute Elaborare plan de afaceri: 35 ore



8. Transfer de cunoștințe

Acest Curriculum este inovator deoarece se bazează pe o analiză amănunțită a realităților antreprenoriatului din zonele rurale și a provocărilor cu care se confruntă antreprenorii din turism din aceste zone. Natura transnațională a acestei cercetări, precum și descrierea obiectivelor de formare în ceea ce privește rezultatele învățării vor face ca programul de formare Inside-T (conținut, activități de învățare, curs și bune practici multimedia) să fie ușor de transferat și de utilizat în diverse domenii educaționale și contexte de instruire.

Bibliografie

1. 2030 Agenda for Sustainable Development and the SDGs <https://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/#:~:text=The%20Agenda%20is%20a%20commitment,towards%20sustainable%20development%20for%20all.>, accessed on 24.08.2020
2. Aemmi SZ, Karimi Moonaghi H. Intergenerational Learning Program: A Bridge between Generations. *Int J Pediatr* 2017; 5(12): 6713-21. DOI: 10.22038/ijp.2017.28072.2430
3. Agenda for New Skills and Jobs. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6329&langId=en>
4. AidLearn, HR Consulting (2018). *Sustain-T Curriculum* (version 1.0 – July 2018) available at http://www.sustain-t.eu/uploads/O1_Curriculum_SustainT_FINAL_EN1.pdf, accessed on 20.03.2020
5. Almeida Ramos, George Manuel and Fernandes, João Luís Jesus (2015): Tourism territories in low density areas: The case of Naturtejo geopark in Portugal. Published in: *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, Vol. 2, No. 1 (10 June 2016): pp. 14-21
6. Ateljevic J., Page S., 2009, *Tourism and Entrepreneurship – International Perspectives*, Elsevier Butterworth-Heinemann
7. Baschiera, Barbara & Santini, Sara & Socci, Marco. (2018). Intergenerational entrepreneurship education: Older entrepreneurs reducing youngsters' social and work disengagement. *Problems of Education in the 21st Century*. 76. 7-20.
8. Benckendorff, Pierre & Tussyadiah, Iis & Scarles, Caroline. (2018). The Role of Digital Technologies in Facilitating Intergenerational Learning in Heritage Tourism. 10.1007/978-3-319-72923-7_35. In book: *Information and Communication Technologies in Tourism 2018*, pp.463-472
9. Blackstock Kirsty, 2005, *A critical look at community based tourism*, *Community Development Journal* Vol 40 No 1, Oxford University Press
10. Brokaj, R. (2014). Local Government`S Role in the Sustainable Tourism Development of a Destination. *European Scientific Journal*, 10(31), 103–117
11. Carvalho L.M.C., Sardinha B.B., (n.d.) *Entrepreneurial Environmental Conditions for Promoting Sustainable Tourism*, http://www.smia.info/files/ehad2kof.f1_fr-1365.pdf (accessed at 10.03.2020)
12. Cedefop (2010) *A bridge to the future European policy for vocational. education and training 2002-10* http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3058_en.pdf (accessed at 7.02.2020)
13. Ceron, Jean-Paul & Dubois, Ghislain. (2003). *Tourism and Sustainable Development Indicators: The Gap between Theoretical Demands and Practical Achievements*. *Current Issues in Tourism*. 6. 54-75. 10.1080/13683500308667944
14. Costa, M. (20113). *Il valore generativo del lavoro nei contesti di open innovation [The generative value of labour in open innovation contexts]*. *Formazione & Insegnamento*, IX, 3, 251-258.



15. Council conclusions on the social dimension of education and training 3013th EDUCATION, YOUTH AND CULTURE Council meeting Brussels, 11 May 2010 <http://www.european-agency.org/news/news-files/Council-Conclusions-May-2010-Social-Dimension.pdf> (accessed at 5.03.2020)
16. D. Ramos & C. Costa - An Alternative Tourism Framework for low demographic density areas An Alternative Tourism Framework for low demographic density areas, https://www.academia.edu/29790418/GV9Jm2u7rmsCe65wKzPTw5jtS38n2tVEGiDtbLrcW77HPEwrJM2Ej2yFNYwy_areas (accessed at 10.03.2020)
17. Demonja D., Katica D. & Mišćin L., 2009. Rural Tourism in Croatia I. Croatian International Relations Review, Vol. XV, No. 54/57-2009, pp. 1-32.
18. Demonja, D. & Ružić, P., 2010. Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima. Samobor: Meridijan.
19. Dhakal D.P., 2005, Sustainable Rural Tourism for Improved Livelihood of Local Communities, Nepal Tourism Board (NTB), Economic Policy Network, Policy Paper 4, http://www.mof.gov.np/economic_policy/pdf/SustainableRuralTourism.pdf (accessed at 10.03.2020)
20. E. ŠIMKOVÁ - Strategic approaches to rural tourism and sustainable development of rural areas, AGRIC. ECON. – CZECH, 53, 2007 (6): 263–270 <https://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/00291.pdf> (accessed at 8.03.2020)
21. Education and Training 2020: strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) [Official Journal C 119 of 28.5.2009] http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm (accessed at 10.02.2020)
22. Elena SIMA & Floarea BORDÂNC & Claudia SIMA, 2015. "Entrepreneurship Role In Promoting Rural Tourism," Agricultural Economics and Rural Development, Institute of Agricultural Economics, vol. 12(1), pages 71-80.
23. Elena SIMA, 2018. " SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT THROUGH TOURISM ACTIVITIES IN ROMANIA", Agricultural Economics and Rural Development, New Series, Year XV, no. 2, p. 219–224.
24. ENRD Workshop on Generational Renewal: Attracting Young Farmers and Entrepreneurs in Rural Areas Date - https://enrd.ec.europa.eu/newsevents/events/enrd-workshop-generational-renewal_en
25. EU Rural Review 10 'Rural Entrepreneurship' <https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/ED5808AC-994A-47AD-928F-0D3088716910.pdf> (accessed at 25.03.2020)
26. European Commission, 2016. The European Tourism Indicator System: ETIS toolkit for sustainable destination management. Luxembourg, Publications Office of the European Union. Available at: <http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators>, accessed at 3.03.2020
27. Fink, D.L. (2013). *Creating Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. San Francisco, CA: Josey-Bass.

28. Finn, Caroline; Scharf, Thomas (2012) - An overview of intergenerational programmes in Ireland, http://www.icsg.ie/sites/www.icsg.ie/files/personfiles/mapping_report_november_2012.pdf(accessed at 7.03.2020)
29. Freshwater, D., et al. (2019), "Business development and the growth of rural SMEs", OECD Regional Development Working Papers, No. 2019/07, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/74256611-en> (accessed at 28.02.2020)
30. Garrison, D.R, (1997). Self directed learning: Toward a comprehensive model, *Adult Education Quarterly*, 48 (1) 18-29
31. Getz D., Carlsen J., 2005, Family Business in Tourism - State of the Art, Elsevier, Annals of Tourism Research, Vol. 32, No. 1, pp. 237–258
32. Hall, C.M. and Jenkins, J.M. (1998): The Policy Dimensions of Rural Tourism and Recreation. In Butler, R.; Hall, C.M. and Jenkins, J. (eds.) *Tourism and Recreation in Rural Areas*. Chichester: John Wiley & Sons, pp. 1942.
33. Hatton-Yeo, Alan & Telfer, Scott - A Guide to Mentoring Across Generations - https://generationsworkingtogether.org/downloads/504decd7a096f-GV9Jm2u7rmsCe65wKzPTw5jtS38n2tVEGions_updated_15_Aug_2011.pdf (accessed at 5.04.2020)
34. Hatton-Yeo, Alan and Watkins, Celeste - Intergenerational Community Development - A practice guide <http://www.emil-network.eu/wp/wp-content/uploads/Publication-Intergenerational-Community-Development-A-practice-guide.pdf> (accessed at 19.02.2020)
35. https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/enrd-leader-thematic-lab-smart-villages_en (accessed at 28.02.2020)
36. https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/enrd_publications/smart-villages_orientations_leader-clld.pdf (accessed at 28.02.2020)
37. https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages/smart-villages-portal_en (accessed at 28.02.2020)
38. Ibanescu, Bogdan & Stoleriu, Oana & Munteanu, Alina & Iatu, Corneliu. (2018). The Impact of Tourism on Sustainable Development of Rural Areas: Evidence from Romania. Sustainability. 10. 10.3390/su10103529.
39. Intergenerational Learning in Practice: the TOY Book - <http://www.toyproject.net/publication/latest-publications/intergenerational-learning-practice-toy-book/> (accessed at 10.03.2020)
40. Javier, A. B., & Elazigue, D. B. (2009). Opportunities and Challenges in Tourism Development Roles of Local Government Units in the Philippines. Retrieved 02 25, 2017, from World wide web: <http://www2.gsid.nagoya-u.ac.jp/blog/anda/files/2011/08/5rolesjaviere38080.pdf>
41. Klimczuk, Andrzej - ANALYSIS OF INTERGENERATIONAL POLICY MODELS <http://www.emil-network.eu/wp/wp-content/uploads/EMIL-Publication-Analysis-of-Intergenerational-Policy-models.pdf> (accessed at 10.04.2020)
42. Koh, K. Y., & Haltten, T. S. (2014). The Tourism Entrepreneur: The Overlooked Player in Tourism Development Studies. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 3(1), 37-41



43. Lordkipanidze M., 2002, Enhancing Entrepreneurship in Rural Tourism for Sustainable Regional Development. The case of Söderslätt region, Sweden, The International Institute for Industrial Environmental Economics, IIIIEE, Lund University
44. Loverseed H., 2007. Rural Tourism, Travel and Tourism Analyst. Mintel International Group LTD, pp. 1-44.
45. M. Victoria Sanagustín Fons, José A. Moseñe Fierro, María Gómez y Patiño - Rural tourism: A sustainable alternative, doi:10.1016/j.apenergy.2010.08.031 https://www.academia.edu/6100440/Rural_Tourism._A_Sustainable_Alternative
46. Mainstreaming Intergenerational Solidarity MATES .Project N° 141744-LLP-1-2008-1-PT-GRUNDTVIG-GAM. www.matesproject.eu
47. Mannion, Greg. (2018). Intergenerational Education and Learning: We Are in a New Place. 10.1007/978-981-287-026-1_5. In book: Families, Intergenerationality, and Peer Group Relations, pp.307-327
48. Margiotta, U. (2013). La formazione iniziale degli insegnanti secondari in Italia. In M. Baldacci (Ed.) [The initial training of Secondary School teachers], La formazione dei docenti in Europa [The Training of teachers in Europe] (pp. 161-206). Milano: Bruno Mondadori.
49. Maria Roxana DOROBANTU, Puiu NISTOREANU (2012) - Rural Tourism and Ecotourism – the Main Priorities in Sustainable Development Orientations of Rural Local Communities in Romania; Economy Transdisciplinarity Cognition, Vol. XV, Issue 1/2012, 259-266 <http://www.ugb.ro/etc/etc2012no1/34fa.pdf>
50. Molina, M. Carmen Gárate - Learning with Seniors: An intergenerational relations programme https://ajuntament.barcelona.cat/sants-montjuic/sites/default/files/informacio/aprendre_gent_gran_en_format_arreglat.pdf (accessed at 10.04.2020)
51. Naghiu, A.; Vázquez, J.L.; Georgiev, I. and Panait, L. (2003): Rural Tourism: A Chance for Rural Development in Romania. Buletinul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca, vol. 59, pp. 81-86.
52. Naghiu, Alexandru & Burguete, José Luis & Ivanov, Ivan. (2005). Rural development strategies through rural tourism activities in Romania: chance for an internal demand?. International Review on Public and Nonprofit Marketing. 2. 85-95. 10.1007/BF02893253.
53. Nechifor , Catalin Ioan (2014) - Tourism and Sustainable Development. Implications at Local Community Level, Acta Universitatis Danubius. Œconomica, Vol 10, No 5 (2014) <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/oeconomica/article/view/2599/2635#sdfootnote1sym>
54. Nongsiej, Prosperous & Shimray, Somipam R. (2017) presented a paper on “The ROLE of ENTREPRENEURSHIP in TOURISM INDUSTRY: An Overview” in the National Seminar on Entrepreneurial Opportunities for Educated Youth in Global Business, at Pondicherry University, Puducherry on 8th March, 2017.
55. OECD (2017), Entrepreneurship at a Glance 2017, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2017-en (accessed at 28.02.2020)
56. OECD (2018b), OECD Tourism Trends and Policies 2018, Publishing Paris https://www.oecdilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-tourism-trends-and-policies-2018_tour-2018-en (accessed at 30.03.2020)

57. OECD (2019), OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/34907e9c-en> (accessed at 30.03.2020)
58. OECD (2020), OECD Tourism Trends and Policies 2020, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en> (accessed at 30.03.2020)
59. OECD, 1994. Tourism Strategies and Rural Development. Paris, OECD. Available: <https://www.oecd.org/cfe/tourism/2755218.pdf>, accessed at 1.03.2020
60. OECD/European Union (2019), The Missing Entrepreneurs 2019: Policies for Inclusive Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/3ed84801-en> (accessed at 25.04.2020)
61. Passafaro, P., Mura, M., Albanese, A., Bocci, E. (2017) Potentialities and Preferences for Alternative Forms of Sustainable Tourism: The Case of Rural and Intergenerational Tourism. In R. H. Price (ed) Ecotourism and Sustainable Tourism: Management, Opportunities and Challenges. Nova Science Publishers, NY. (pp. 29-84). ISBN 978-153610-799-9
62. Passafaro, P., Mura, M., Albanese, A., Bocci, E. (2017) Potentialities and Preferences for Alternative Forms of Sustainable Tourism: The Case of Rural and Intergenerational Tourism. In R. H. Price (ed) Ecotourism and Sustainable Tourism: Management, Opportunities and Challenges. Nova Science Publishers, NY. (pp. 29-84). ISBN 978-153610-799-9
63. Patel, R. (2012). India's Tourism Industry – Progress and Emerging Issues. A Journal of Economics and Management, 1(5), 1-10
64. Pinto T.A. (2010) Why we need to foster Intergenerational learning? - Communication presented at the Conference "New Trends on Adult Education", held in the European Parliament, Brussels on 16 Nov.2010.
65. Pinto, Teresa Almeida Pinto - Intergenerational Learning <http://www.emil-network.eu/wp/wp-content/uploads/EMIL-Publication-Intergenerational-learning-TAP-Budapest.pdf> (accessed at 15.04.2020)
66. Policy initiatives and farmers' projects - Land mobility examples from various EU MSs - https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/genren_initiatives_eu.pdf (accessed at 25.04.2020)
67. Report on the demographic challenge and solidarity between generations (2010/2027(INI)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//NONSGML+REPORT+A7-2010-0268+0+DOC+PDF+V0//EN> (accessed at 10.04.2020)
68. Results of the inquiry completed by participants at the conference "New Trends on Adult Education", held in the European Parliament, Brussels on 16 November 2010. available at: http://projectpaladin.eu/wp-content/uploads/2010/12/Conference_EP_16_11_2010_Inquiry_Results.pdf (accessed at 7.02.2020)
69. Romeo-Victor Ionescu, Gabriela Marchis (2012) - The Rural Tourism: Great Potential, Low Development. Case Study: The Rural Tourism in Bulgaria and Romania, ACTA UNIVERSITATIS DANUBIUS, Vol 8, no. 4/2012
70. Roseland, M. (1996): Economic Instruments for Sustainable Community Development. Local Environment, vol. 1, n° 2, pp. 197-210.



71. Rusu, Sergiu & Anda, Milin & Florin Lucian, Isac. (2017). Entrepreneurship in Tourism - Reasons, Necessary Resources and Impediments. Ecoforum. 6.
72. S. Rusu, L. M. Csorba, R. Cureteanu, F. L. Isac (2012) - Tourism Entrepreneurship and its Role in the Activity of SMEs in Romania, Journal of Economics and Business Research, ISSN: 2068 - 3537, E – ISSN (online) 2069 – 9476, ISSN – L = 2068 – 3537 Year XVIII, No. 2, 2012, pp. 23-32
73. Saayman M., Slabbert E., 2001, Tourism Entrepreneurs: Opportunities and Threats. A South African Perspective, <http://fama2.us.es:8080/turismo/turismonet1/economia%20del%20turismo/economia%20del%20turismo/tourism%20entrepreneurships%20in%20South%20Africa.pdf>
74. Sen, A. K. (1999). Development as freedom. New York: Oxford University Press.
75. Serdarušić, Martina - Sustainable Development of Rural Tourism in the Lika Region (Master Thesis) - <https://www.modul.ac.at/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=9385&token=726544da2c417bc5f2fafa473d815257840dc850> (accessed at 3.03.2020)
76. Sima, Elena, 2017. "Sustainable rural development through tourism activities in Dobrogea's rural area," MPRA Paper 85102, University Library of Munich, Germany https://mpra.ub.uni-muenchen.de/85102/1/MPRA_paper_85102.pdf (accessed at 13.03.2020)
77. Smallbone, David (2009) Fostering entrepreneurship in rural areas. In: Potter, Jonathan and Hofer, Andrea R, (eds.) Strengthening entrepreneurship and economic development in East Germany: lessons from local approaches. Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development. pp. 161-187.
78. Stathopoulou, S., Psaltopoulos, D. and Skuras, D. (2004), "Rural entrepreneurship in Europe: A research framework and agenda", International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, Vol. 10 No. 6, pp. 404-425. <https://doi.org/10.1108/13552550410564725> (accessed at 23.03.2020)
79. Strengthening entrepreneurship and economic development in East Germany - Lessons from local approaches <https://www.oecd.org/site/cfecpr/42367462.pdf> (accessed at 13.03.2020)
80. SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT IN RURAL AREAS -NOTES FROM THE FIELD NO.2 (2008) http://www.bdsknowledge.org/dyn/bds/docs/719/Sustainable_Tourism_Development_In_Rural_Areas.pdf
81. Swarbrooke, J., 1999. Sustainable Tourism Management. Wallingford, UK: CABI Publishing
82. Tourism ecology: towards the responsible, sustainable tourism future <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=17554217&volume=3&issue=3&articleid=1931211&show=abstract> accessed at 8.03.2020
83. TOY Handbook for tutors and course developers - <http://www.toyproject.net/publication/latest-publications/toy-handbook-tutors-course-developers/> (accessed at 10.03.2020)

84. UNEP & WTO, 2005. Making Tourism More Sustainable – A guide for Policy Makers. Available at: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPATourismPolicyEN.pdf>, accessed at 3.03.2020
85. UNWTO, 2016. 2017 International Year of Sustainable Tourism for Development. UNWTO. Available at: <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/roadmapinternational-year-2017-en.pdf>, accessed at 3.03.2020
86. van Zyl C., Mathur-Helm B., 2008, Leading Tourism Ventures, http://www.usb.ac.za/Media/thoughtleadership/leaderslab/Leading_tourism_ventures.pdf (accessed at 1.03.2020)
87. Vaughan, N. D., Garrison, D. R., & Cleveland-Innes, M. (2013). *Teaching in blended learning environments: Creating and sustaining communities of inquiry*. Edmonton, AB: AU Press
88. Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
89. Weaver, D., 2006. Sustainable Tourism: Theory and Practice. Oxford: Elsevier Ltd.
90. Wortman, M.S. (1990), "Rural entrepreneurship research: an integration into the entrepreneurship field", *Agribusiness*, Vol. 6 No. 4, pp. 329-44.
91. WTTC, 2019. Travel & Tourism Economic impact 2019, World. London, WTTC <https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/raziskave/world2019.pdf>, accessed at 6.03.2020
92. Zampoukos K., Ioannides D., 2011, The tourism labour conundrum: agenda for new research in the geography of hospitality workers, Intellect Limited, *Hospitality & Society* Vol. 1 No. 1
93. Zeinab Mohammadi, Mohammad Ali Aghandeh - Impact of tourism on environmental Sustainability of rural areas https://www.academia.edu/40012438/Impact_of_tourism_on_environmental_Sustainability_of_rural_areas (accessed at 1.03.2020)



Anexa 1 - Chestionarul român

Sondajul Inside-T

Inside-T: Transmiterea între generații a cunoștințelor despre un turism sustenabil în zonele rurale

Mari părți din teritoriul european sunt reprezentate de zone rurale în care locuiește aproximativ 30% din populația continentului. Zonele rurale, în particular locațiile mai izolate, încă se confruntă cu diverse încercări economice și demografice.

Proiectul INSIDE-T urmărește să promoveze învățarea intergenerațională și dezvoltarea aptitudinilor profesionale în rândul tinerilor șomeri, pentru a asigura o sustenabilitate socială în turism, în teritoriile cu densitate mică a populației (zone rurale).

Acest proiect constă în mai multe tipuri de activități, care vor rezulta în producerea unui pachet de resurse online și de metodologii adaptate audienței țintă. Aceste resurse vor putea fi utilizate de furnizorii de servicii educaționale, factori sociali de decizie și organizații de turism pentru a susține un nou tip de educație complexă, pe mai multe niveluri, având la bază mărturii și cazuri reale ale antreprenorilor din turism care au avut succes în zonele cu densitate mică de populație.

Scopul următorului chestionar este înțelegerea mai bună a realității mediului antreprenorial din zonele rurale și a încercărilor cu care antreprenorii se confruntă. Rezultatele sale vor fi folosite pentru a produce materiale educative gratuite și accesibile tuturor.

Răspunsurile dumneavoastră vor fi tratate în mod confidențial și nici o informație personală nu va fi divulgată sau folosită în alt mod, decât pentru necesitățile de cercetare ale acestui proiect.

Vă mulțumim pentru considerația și cooperarea dumneavoastră cu ocazia acestui chestionar!

Când completați chestionarul, dacă sunteți rugați să dați note, scala este de la 1 la 5, nota 5 fiind cea mai importantă. Aceași notă poate fi repetată, dacă considerați că și alte variante au aceeași importanță.

1. Vă rugăm să indicați care sunt cele mai importante trăsături de personalitate pe care trebuie să le aibă un antreprenor din zonele rurale:

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Reziliența | <input type="checkbox"/> Inițiativa |
| <input type="checkbox"/> Creativitatea | <input type="checkbox"/> Dorința de control |
| <input type="checkbox"/> Gândirea inovatoare | <input type="checkbox"/> Voința și perseverența |
| <input type="checkbox"/> Răbdarea | <input type="checkbox"/> Toleranța la riscuri |
| <input type="checkbox"/> Optimismul | <input type="checkbox"/> Empatia |
| <input type="checkbox"/> Vizunea | <input type="checkbox"/> Altele, vă rugăm specificați:..... |
| <input type="checkbox"/> Abilități de comunicare interpersonală | |

2. Vă rugăm să indicați cele mai importante abilități necesare unui antreprenor din zonele rurale:

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Aptitudini manageriale | <input type="checkbox"/> Gândire creativă |
| <input type="checkbox"/> Comunicare | <input type="checkbox"/> Abilitatea de a stabili obiective |
| <input type="checkbox"/> Deprinderi digitale | <input type="checkbox"/> Planificare și organizare |
| <input type="checkbox"/> Aptitudini decizionale | <input type="checkbox"/> Rezolvare de probleme |
| <input type="checkbox"/> Aptitudini de lider | <input type="checkbox"/> Recunoașterea oportunităților |
| <input type="checkbox"/> Negociere | <input type="checkbox"/> Altele, vă rugăm specificați:..... |
| <input type="checkbox"/> Adaptabilitate | |

3. Vă rugăm să indicați care sunt cele mai importante încercări cu care se confruntă tinerii antreprenori din zonele rurale:

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Infrastructura (transport și internet) | <input type="checkbox"/> Confruntarea cu critica |
| <input type="checkbox"/> Disponibilitatea forței de muncă | <input type="checkbox"/> Confruntarea cu stresul |
| <input type="checkbox"/> Accesul la finanțare | <input type="checkbox"/> Găsirea clienților |
| <input type="checkbox"/> Lipsa cunoștințelor necesare | <input type="checkbox"/> Lipsa ecosistemului antreprenorial |
| <input type="checkbox"/> Confruntarea cu prejudecăți legate de vârstă | <input type="checkbox"/> Confruntarea cu incertitudinile |
| <input type="checkbox"/> Respingerea socială | <input type="checkbox"/> Altele, vă rugăm |



specificați:.....

4. Cât de ușor este să se găsească angajați pentru o afacere într-o zonă rurală? Vă rugăm bifați doar un răspuns și explicați alegerea dvs.

- foarte ușor
- ușor
- mediu
- greu
- foarte greu

Vă rugăm explicați alegerea dvs:.....

5. Vă rugăm să indicați care sunt cele mai bune modalități de promovare pentru o afacere dintr-o zonă rurală?

- Pagină Web
- Rețele sociale și platforme multimedia (ex: Facebook, Youtube)
- Platforme specializate, cum ar fi siteurile de rezervări
- Reclamă prin intermediul mass-media (ziare, radio, ...)
- Fluturași și prezentări la festivaluri și târguri de profil
- Bannere stradale
- Altele, vă rugăm specificați:.....

6. Cât de importante sunt competențele digitale pentru un antreprenor din zonele rurale? Vă rugăm bifați doar un răspuns și explicați alegerea dvs.

- Foarte importante
- Importante
- De importanță medie
- Puțin importante
- Nu sunt importante deloc

Vă rugăm explicați alegerea dvs:.....

7. Care ar trebui să fie cele mai importante obiective ale unui curs online dedicat antreprenorilor din zonele rurale? Vă rugăm să acordați o notă de la 1 (deloc important) la 5 (foarte important) fiecărei



opțiuni de mai jos (dacă considerați că unele puncte sunt la fel de importante, le puteți acorda aceeași clasare – de exemplu (a) și (h) ar putea ambele primi un 4)

- a) o comunicare mai bună între generațiile mai tinere și cele mai în vârstă _____
- b) o cooperare mai bună între generațiile mai tinere și cele mai în vârstă _____
- c) îmbunătățirea aptitudinilor manageriale _____
- d) îmbunătățirea aptitudinilor de marketing _____
- e) îmbunătățirea aptitudinilor de a face reclamă _____
- f) competențele digitale, incluzând capacitatea de a utiliza tehnologia necesară _____
- g) capacitatea de a accesa fonduri naționale și Europene _____
- h) capacitatea de a găsi alți parteneri și persoane interesate _____
- i) capacitatea de a coopera cu alți parteneri și persoane interesate _____
- j) dezvoltarea creativității _____
- k) dezvoltarea abilității de a identifica oportunități _____
- l) dezvoltarea încrederii în sine și a stimei de sine _____
- m) dezvoltarea aptitudinilor de a rezolva probleme _____
- n) altele, vă rugăm specificați: _____

8. Ce metode de evaluare considerați că ar trebui folosite în cadrul unui curs online?

- întrebări de tip quizz
- instrumente de autoevaluare
- competiții
- gamificare și simulare
- altele:

9. Ce metode de învățare ar fi mai potrivite pentru un tânăr antreprenor? Vă rugăm să dați o notă de la 1 (deloc important) până la 5 (foarte important) fiecărei opțiuni de mai jos. Dacă considerați că unele opțiuni sunt la fel de importante, puteți să le dați aceeași notă.

- a) învățare cu un mentor _____



- b) învățare de unul singur, acasă, folosind tutoriale multimedia _____
- c) cu un partener (muncă în doi) _____
- d) activități în echipă _____
- e) sesiuni de învățare la fața locului _____
- f) posibilitatea de pune întrebări online sau de a participa pe forumuri de discuții _____
- g) activități de formare cu sesiuni de învățare la fața locului _____
- h) o combinație de metode și locații _____
- i) altele: _____

10. Vă rugăm să dați exemple de proiecte / acțiuni de responsabilitate socială, în legătură cu turismul, realizate de antreprenori din zona dumneavoastră (ex: colectare de deșeuri, plantare de copaci, angajarea oamenilor cu dizabilități sau cu risc social):.....

11. Evaluați următoarele propoziții, indicând alegerea dumneavoastră cu câte un 'X' pe fiecare linie:

	Acord total	Acord parțial	Neutru	Dezacord	Dezacord total
Există mult potențial pentru afacerile din zonele rurale					
Colaborarea între generații este relevantă pentru viitorul turismului rural					
Educația este importantă pentru dezvoltarea unui turism sustenabil în zonele cu densitate redusă de populație					
Colaborarea Europeană în domeniul turismului sustenabil este necesară pentru întreprinzătorii din zonele rurale					
Folosirea TIC este relevantă pentru a clădi o punte între întreprinzătorii mai tineri și cei mai în vârstă din zonele rurale					
Potențialul turistic al zonelor rurale este bine valorificat					
Sunt suficiente inițiative pentru îmbunătățirea situației întreprinzătorilor din zonele rurale					

12. Considerați că este importantă colaborarea intergenerațională pentru a planifica și începe o afacere în mediul rural?

- Da
- Nu
- Nu știu

13. Considerați că îndrumarea intergenerațională poate fi folositoare pentru dezvoltarea unui turism sustenabil în mediul rural?

- Da
- Nu
- Nu știu

14. Care sunt cele mai bune metode pentru transferul cunoștințelor între generații?

.....

15. Cum poate învățarea intergenerațională să ajute oamenii în preservarea moștenirii culturale pentru noile/următoarele generații? Vă rugăm să dați o notă de la 1 (deloc important) până la 5 (foarte important) fiecărei afirmații.

- a) noile generații pot să găsească modele în generațiile mai în vârstă _____
- b) generațiile mai noi și cele mai în vârstă pot acționa împreună pentru a utiliza noi unelte (electronice și internet), pentru preservarea patrimoniului lor cultural _____
- c) generațiile mai în vârstă pot contribui cu informații de exemplu despre obiceiuri și legende, informații care nu se regăsesc în alte surse, iar aceasta poate îmbogăți mult patrimoniul cultural _____
- d) generațiile mai în vârstă pot să le învețe pe cele mai tinere metode tradiționale pentru păstrarea și repararea proprietăților funciare, cum sunt casele, grădinile sau atelierile _____
- e) generațiile mai în vârstă pot să le învețe pe cele mai tinere cum să prepare, să construiască sau să folosească lucruri tradiționale, cum sunt hainele, mâncărurile, instrumentele muzicale, uneltele sau obiectele decorative, asigurând astfel continuitatea acestora _____
- f) altceva: _____

16. Cât de important considerați că este subiectul *turism sustenabil pe termen lung* pentru un antreprenor din zonele rurale?

- Foarte important



- Important
- Neutru
- Puțin important
- Deloc important

17. Vă rugăm să evaluați dacă următoarele concepte sunt, în opinia dumneavoastră, similare cu cel de turism sustenabil, indicând alegerea dumneavoastră cu câte un 'X' pe fiecare linie:

	Acord total	Acord parțial	Neutru	Dezacord	Dezacord total
Turism responsabil și responsabilitate socială					
Turism de impact minim					
Turism prietenos cu mediul					
Turism alternativ					

18. Vă rugăm să indicați care sunt, în opinia dumneavoastră, punctele de atracție principale pentru cei mai mulți turiști?

- Patrimoniul gastronomic
- Relaxarea
- Frumusețea naturală și trăsăturile specifice ale unei zone geografice
- Patrimoniul istoric și cultural
- Sporturile, înotul, mersul cu bicicleta
- Festivalurile, obiceiurile locale sau zilele specifice de sărbători
- Timpul cu familia
- Altele, vă rugăm specificați:.....

19. Vă rugăm să evaluați următoarele afirmații, indicând alegerea dumneavoastră cu câte un 'X' pe fiecare linie.

Turismul sustenabil în zonele rurale cu densitate redusă de populație, trebuie să:

	Acord total	Acord parțial	Neutru	Dezacord	Dezacord total
Folosească în mod optim resursele de mediu					
Respecte autenticitatea socio-culturală a comunităților locale, să conserve patrimoniul și obiceiurile lor și să contribuie la o înțelegere și toleranță interculturală					
Să asigure operarea viabilă, pe termen lung,					



furnizând beneficii socio-economice pentru toți cei implicați					
--	--	--	--	--	--



Vă mulțumim pentru cooperarea și opiniile dumneavoastră!

Dacă sunteți interesat să primiți rezultatele proiectului Inside-T, vă rugăm să completați următoarele date:

Nume:

E-mail:

Țara:.....

Compania:

Ținem legătura!

Echipa proiectului Inside-T

Pagină Web: <https://insidetproject.eu/>

Facebook: <https://www.facebook.com/InsideTProject/>